

PATRZYĆ (3079) *vb impf*

a jasne (w tym 38 r. błędne znakowanie).

inf patrzeć (361). ◇ *praes 1 sg* patrzę (70) [w tym: -e (9)]. ◇ *2 sg* patrzysz (38). ◇ *3 sg* patrzy (247). ◇ *1 pl* patrzymy (19), patrzym (12), patrzymy (5), patrz(e)m (5); -ymy *BielŻyw* (2), *HistAl*, *RejWiz* (8), *BibRadz*, *OrzQuin*, *RejPos* (3), *RejZwierc*, *WujNT*; -ym *MurzNT*; -emy *RejJóz*, *Mącz*; -(e)m *SkarJedn* (2); -ymy : -ym : -emy : -(e)m *SkarŻyw* (-:1:2:3), *ArtKanc* (-:1:1), *SkarKaz* (1:9); ~ -emy (1), -(e)my (4). ◇ *2 pl* patrzycie (20). ◇ *3 pl* patrzą (112) [w tym: -a (1)]. ◇ *praet 1 sg m* patrzyłem, -em, -m patrzył (14). ◇ *2 sg m* -ś patrzył (1). ◇ *3 sg m* patrzył (55). *f* patrzyła (17). *n* patrzyło (7). ◇ *1 pl m pers* patrzylichmy (1) *BudBib*. ◇ *2 pl m pers* patrzyliście (1). ◇ *3 pl m pers* patrzyli (51). *m an* patrzyli [cum *N pl: ptacy*] (1) *HistAl*. *subst* patrzyły (8). ◇ *fut 1 sg m* patrzeć będę *SkarŻyw* (3), będę patrzył (2), będę patrzeć (1); będę patrzył *BierEz*; będę patrzył : będę patrzeć *RejPos* (1:1). *f* będę patrzyła (1). ◇ *2 sg m* patrzeć będziesz (4), będziesz patrzeć (2), będziesz patrzył (2) *BierEz*, *RejZwierc*; patrzeć będziesz *LubPs*, *BiałKat*, *SkarŻyw*; patrzeć będziesz : będziesz patrzeć *BudBib* (1:2). ◇ *3 sg m* patrzeć będzie (5), będzie patrzył (3), będzie patrzeć (2) *Leop*, *SienLek*; patrzeć będzie *SkarJedn*, *ArtKanc*, *BielRozm*, *SkarKaz*; będzie patrzył *BielKron*, *RejPos*; patrzeć będzie : będzie patrzył *FalZioł* (1:1). *f* patrzeć będzie (1). ◇ *1 pl m pers* patrzeć będziemy (3) *KuczKat* (2), *CzechRozm*, będziemy patrzeć (1) *RejAp*, będziemy patrzeć (1) *RejJóz*, patrzeć będziemy (1) *SkarKaz*. ◇ *2 pl m pers* patrzeć będziecie (1). ◇ *3 pl m pers* będą patrzeć (7) *RejPos* (4), *RejZwierc*, *BielSpr*, *MWilHist*, patrzeć będą (7) *GórnDworz*, *KuczKat*, *SkarŻyw*, *SkarKaz* (4), będą patrzyli (1) *ArtKanc*. ◇ *imp 1 sg* niech, niechaj patrzę (3). ◇ *2 sg* patrz (1126), patrzy (5) [zawsze z partykułą -ż]; patrzy *BierRaj*; patrz : patrzy *BierEz* (16:1), *BielŻyw* (7:1), *HistRzym* (12:1), *BielSat* (9:1). ◇ *3 sg* niech, niechaj patrzy (13), patrz (1) *ArtKanc*. ◇ *1 pl* patrzmy (51). ◇ *2 pl* patrzcie (128), patrcie (3); patrzcie : patrcie *LibLeg* (1:1), *Leop* (4:1), *WujNT* (23:1). ◇ *3 pl* niech, niechaj patrzą (5). ◇ *con 1 sg m* bych patrzył (4). *f* bych patrzyła (3). ◇ *2 sg m* byś patrzył (10). ◇ *3 sg m* by patrzył (30). *f* by patrzyła (3). *n* by patrzyło (4). ◇ *1 pl m pers* byśmy patrzyli (5) *MurzHist*, *SkarŻyw* (2), *SkarKaz* (2), bychmy patrzyli *RejAp* (2). ◇ *2 pl m pers* patrzylibyście, byście patrzyli (2). ◇ *3 pl m pers* by patrzyli (31). *subst* by patrzyły (6). ◇ *con praet 3 sg m* by był patrzył (1). ◇ *impers praet* patz(o)no (2). ◇ *part praes act* patrząc (543), patrząc (4); -ąc : -ąc *RejKup* (3:2), *Mącz* (3:1), *RejPos* (29:1). ◇ *part praet act* patrzywszy (1) *MurzNT*.

Sł stp, *Cn notuje*, *Linde XVI – XIX w.*

1. Mieć zdolność widzenia, władać wzrokiem; mieć określoną wadę wzroku; *videre PolAnt* (11) : tżemu ie [obrazy] otrzymá ktorými niepátrzą/ do ludzi obráćacie? tżemu tż łámi twarzą do nich klęćacie? *KrowObr* 113; *Paetus qui obliquatis oculis in altum respicit*, Który ták z wierzchu pátrzy yákoby tilko połowicę zrzeniec otwarzał *Mącz* 272d; *RejPos* 16v, 60v; A wíawfzy rękę ślepego/ odwiódł iy zá wies [...]. Potym zás połóżył ręce ná oczy iego/ y poczał pátrzyć á nápráwion iest y widział iásnie wfzytko. *BudNT Mar* 8/25; Nie pátrzić/ et być ślepym. *Esse caecus. Calag* 94a.

Zwroty: »nie moc patrzeć« = być ślepym; *non posse videre PolAnt* [szyk zmienny] (3): *FalZioł* IV 17b; A oczy Izraélowe (były) ciężkie od ftárości/ że niemógł pátrzyć *BudBib Gen* 48/10, 3.*Reg* 14/4.

»zezem, świdrem patrzyć« = *aspicere limis oculis a. more straborum, aspicere in obliquum, obliquare oculos Cn (1:1)*: Lakarżftwa [!] na rozokołc/ to ieft aby dziecię świdrem nie patrzyło. *FalZioł V 44v*; *Defioculus, [...]* Rozoki też ten kto zezem pátrzi yáko niektórzi mówią Też Swydrowáty. *Mącz 80b*.

2. *Postrzegać wzrokiem: oglądać, spoglądać, przyglądać się; widzieć; obserwować; respicere Vulg, HistAl, Mącz, PolAnt, Calep, Cn; a(d)spicere HistAl, PolAnt, Mącz, Vulg, Cn; intueri HistAl, PolAnt, Vulg, Cn; despicerem Mącz, Calag, Calep, Cn; videre Vulg, PolAnt, Calag, Cn; spectare PolAnt, Mącz, Cn; intendere HistAl, Vulg; considerare PolAnt, Vulg; conspicerem PolAnt, Cn; contueri Modrz, Cn; despectare Calep, Cn; prospicerem Vulg, Cn; exspectare Vulg; circumspicerem Calag; specitare, suspectare, suspicere Calep; inspectare, inspicere, spicere, transpicere Cn [w tym: na kogo, na co (760)] (1459)* : Pálterz fwoię trzodę páłac/ A ná cíche morze pátrząc. Począł łam z łobą rozmyłłac *BierEz L4v, E3v, I, L3, P, Pv*; Pótym wziawłły go łludzy Piłátowi iako kroła na łtoltzu poładzili gdzie by náń włlytcy żydowie patrzyli *OpecŻyw 128, 12, 26v, [80], 125, 133v (13)*; *PatKaz III 123v; FalZioł IV 21d, 47a, 58d*; Gdy kto patząc połpolicie oczy zciłka, też znamio matacza/ fałszerza/ potrawcę [!]/ zazdrołciwego, łkęcza okrutnika, y nie pobożnego. *GlabGad N6v, C2v, G2v, N5; RejPs 104*; Nie mogą oczy zataić aby nie płakały Patrząc na cię łwego pána *RejJóz G5v, A5v, Ev, G6v, P7v*; [*Kot*] Stoy patrzy wierzi piętą *RejRozm 403; RejKup c8v, Hv, m6, y5v*; Dárius [...] zámyłliwłły łie pátrzył ná łlup złoty/ ktory był łpráwion Xerfełowi *HistAl F3, Av, A5, B7, G6v, K6v, L6v, M6v; MurzNT R3v, Matth 5/28, k. 199 marg; BielKom B2; LubPs F2; GroicPorz bv; KrowObr 56v, 94 [3 r.], 112v [2 r.], 113v, 114 (12)*; Bo y Orzeł łatáiac buyno pod obłoki/ Kocháiac łie á pátrząc tu ná łwiát łzyroki/ Mułi vpáść ná zyemię s czáłem odpoczynać *RejWiz 31, 26, 26v, 34v, 36, 40 (17)*; *Leop Eccli 13/17, Is 28/4; RejFig Bb, Cc7v; RejZwierz 17v, 33v, 35v, 41v, 121; BibRadz Sap 2/15, Apoc 8/13; OrzRozm Ov*; Rzekł Moizełz łudu Izraélłkiemu: Pátrzcie ná zyemię ktora Pan Bog obiecał dáć wam ku obydleniu *BielKron 40, 35, 82, 101, 113v, 114 (14)*; łzkaradna rzecz ieft na piianego człowieka [!] patrzyć. *KwiatKsiąż D2; Cerno, [...]* Pátrzę/ Baczę/ Widzę ogłeduyę. *Mącz 48c*; Ad me specta, Pátrż ná mię. *Mącz 404d, 48c, 240a, 258c, 282c, 404d (14)*; *RejAp 51 [2 r.], 56, 56v, 140v; GórnDworz D2, R2, T2v, T5, T5v, L16; GrzepGeom D*; podniełcie oczy łwe/ á pátrząc czytayćie co to ná mym czele nápiłano. *HistRzym 49, 55v, 56, 106*; A ci ktorzy w rádzye łiedzyeli á pátrzyli náń/ zdáło łie im oblicze iego iáko oblicze Anyelłkye. *RejPos 22, 78, [105]v [2 r.], 223, 322, Ooo4v [2 r.]; BiałKat 46, 326, 331; RejZwierc 17v, 26 [3 r.], 49v, 53, 109v (13); KochMon 24; WujJud 46v; BudBib Ex 3/4, 7, I 109c marg, Deut 22/3; BudNT Mar 14/67, Luc 23/48, Act 3/12; CzechRozm 192v, 198v*; Mnie łię zda/ że ci nieináczey czynią/ iedno iáko gdyby nogi chciáły pátrzyć á vrzędú oczu vżywác *ModrzBaz 45v, 63, 88v; SkarJedn 247, 304*; Widzieć. Pátrzyć. *Videre, aspicere. Calag 435a*; Gdy mu mówił Ailárdus Arcykápłan: ia pátrzę ná twárz niewiałt/ ale wtym łzkody żadnej dułznej nieczuię. [...] powiedział iłz to wielom innym łzkodę przynosi. *SkarŻyw 292*; Ludzie pátrząc ná vmárłą/ poćiechę wielką odnołili: bo táłz okrała trwála ná niey/ wktorey vmierála. *SkarŻyw 584, A3, 15, 27, 35, 51 (33)*; *KochTr 6; MWilkHist G4v; [Neron]* Rzym kazawłzy zápalić pátrząc łie dziwował *StryjKron 51, 130, 134; [Magdaleno]* Pátrząc ná cię włzytkę władzą łtráciłém łwoię *KochFr 106, 9, 58, 129; KochDz 107; KochSz C2v; ReszHoz 122; ReszList 160; WerGołc 224; WerKaz 298; KochPam 81; PudłFr 72; PaprUp H2; Calep 103b, 557b, 998b, 1093b; GostGosp 12, 162*; Owóz ieft/ iuż go

mamy/ wiedź/ czas mu/ y minął. Co ty pątrzył? co ty drzył? tobie iuz lyn zginął. *GórnTroas* 45, 16, 49, 70; *GrabowSet* Ev; *WujNT Matth* 5/29[28], *Luc* 21/6, *Act* 3/5, 14/8, *2.Cor* 3/13, *Apoc* 5/3, 5, Bbbbbb2; *SarnStat* 1276; *KmitaSpit* B4v, C2v; *SkarKaz* 82b, 121a, 244a [2 r.], b, 274b (11); *CzahTr* K4; *KlonWor* 33; Kto fię/ gdy niebá chmurá niezákrywa Pątrząc ná iálnych gwiazd bláfk [!] niezdumiwa? *SzarzRyt* A3, D3v.

patrzyć do czego (7): TEn miał bárzo piękny dwor/ ná wízytkim widoku/ Murarz mu rzekł/ co mi daż/ ísprawieć to do roku. A íściec to foremnie będę vmiał zákryć/ Zeć nie będzie mogł żaden tu do dworá pątrzyć. *RejZwierc* 28; żydowki ołobno bywáią pątrząc przez ściánę do Cerkwie. *BielKron* 465, 33v; *GrzepGeom* P4v; *Strum* C2v, C3, C4.

patrzyć od czego [= *skąd*] (1): Niech będzie wyłokość a.b. poftawże lafkę c.d. pątrże od ziemie przymykáiąc fyę/ álbo vmykáiąc ták długo/ aż [...] *GrzepGeom* P2.

patrzyć z czego [= *skąd*] (19): [*Iezabel*] rzeklá ku Hieu z wieże pątrząc *BielKron* 86; Ná co y Cefarz z zamku pątrzyć mogł *BielKron* 328v, 35v, 57v, 145, 244v, 314v, 377v, 400v; Ażci niebogá kozá beká pątrząc z wozá. *LeovPrzepSamb* b4v; *GrzepGeom* Pv; *RejZwierc* 246; *KochFrag* 16; *SkarKaz* 515b; Z brzegu ná morze pątrzyć y ná ízumne wáły Piękna rzecz *KlonFlis* B2, C2v. Cf »patrzyć z kąta«.

patrzyć przez co (7): Niektorego dnia gdy fie przechadzał przez ono mieyfce gdzie ítał on koń nieufmierzony/ gdy nań pątrzył przez żelázne kraty/ [...] dziwował fie bárzo *HistAl* B; *BielKron* 465; *GrzepGeom* P4v; *RejZwierc* 18; *Strum* C2v, C4; iáko też y słońce zda íię być wietfze/ gdy kto ná nie przez dymy pątrzy. *ModrzBaz* 7v.

patrzyć w co (39): A íeftliby on ktori by w flończe patrzył: wzrok íwoy zemdlil/ á gdyby tym kamieniem oczu íwogich potarł, tedy iemu pomoże. *FalZioł* IV 57b; *RejJóz* G3v; *HistAl* M6v, E2v; *BibRadz* I 356b *marg*; Y nierad tego widzę/ gdi wten czas kto zámnná ítoiąc w kárthy mi pątrzy *GórnDworz* M4v, Cc4; *SkarŻyw* 119; Te tedy tákowe Compánije [...] iákoby iákie Rycerfkie háłłá nofili/ álbo crucifixy/ álbo Troyce świętey/ álbo íiałá Páńfkiego wyobráżenie/ [...] kážda zá íwoim crucifixem/ iáko zá tarczá/ w ktorey/ iáko w znák odkupienia y zbáwienia náfzego pątrzyli: po Rzymie chodźili *ReszList* 159. Cf »patrzyć w kąty«, »patrzyć sobie w oczy«, »patrzyć wszem w oczy«, »w słońce patrzyć«, »patrzyć jak(o) w tęczę«, »patrzyć w(e) (z)wierciadło«.

patrzyć czym [= *przez co*] (6): *HistLan* C2v; nie być theż oná kozá co dziurá przez płot ná kápuftę pątrzy *RejZwierc* 18v; *Strum* C2v. Cf »patrzyć oknem«.

patrzyć za kim, za czym (4): Matuchna milá zaniym patrzatż rzewno plakala *OpecŻyw* 174; Exequi aspectum alicuius, Ták daleko zá kim pątrzić yako go nadáley doyźrzyć może. *Mącz* 385c; po siedmi niedziel/ [*niemowlę*] iuz zá káždą rzeczą pilno pątrzy. *LeovPrzep* H4v; *RejZwierc* 218.

patrzyć którędy [= *przez co*] (3): Pątrząc tędy [= *przez okno*] pomyłł íobie/ Co fie gdzie dzieie o tobie. *RejZwierc* 237, 236v [2 r.].

patrzyć skąd [= *przez co*] (7): Pątrząc ítąd [= *z okna*] w nalepízey myfli/ Pomni ząwżdy ná czas przyfzły. *RejZwierc* 236v. Cf »patrzyć z okna«.

patrzyć gdzie (49): A patrzatż tam ku grobu/ wzrzaly odwalony kamién *OpecŻyw* 164v, 126; *RejKup* Iv, z7v; á pątrząc zá onę rzekę vyrzeli troie ludzi *HistAl* I4; *RejWiz* 118v, 166v; *RejZwierc* 28 [2 r.]; *BielKron* 100v, 124v; *RejAp* 168v; *GórnDworz* Cc6v; *RejPos* 306; *BielSat* N3v; *RejZwierc* 140v,

236v, 237; *Strum* C4; ona ię fráfuiąc y płącząc włázlá wzgorę ná falę/ y pátrzyłá w tę ftronę gdzie o nim wiedziálá *SkarŻyw* 545, 103, 321; *BielSjem* 40; *PudłFr* 50 [2 r.]; *GrochKal* 3; W tym kot bury po drodze chodząc dla żywności/ Pátrząc po obu ftronách doftał iegomości. *CzahTr* K4v; *KlonWor* 49. Cf »patrzyć w niebo«, »i tam i sam patrzyć«, »w ziemię patrzyć«.

patrzyć na kogo (3), *na co* (3), *kogo* (1) *ze zdaniem przydawkowym orzekającym* [zaimek pytajny (3), *gdy*, *kiedy* (3), *jesli* 'czy' (1)] (7): *RejWiz* 2v; PAttrz pilno ná tę wagę/ gdy s kłoby wybiya *RejZwierz* 111v; *BielKron* 92; máią wftąpić/ á ftánąc záfie przy pośrzodku fwoich/ á pátrzyć pilnie towárzyfzow fwoich iáko fie im powioło ná drugim rogu *BielSpr* 18; *SkarŻyw* 511; *KochFr* 67; á po 10. dni pátrzná twarzy náfze iefli będą bláde y fuche. *SkarKaz* 121b.

patrzyć na kogo ze zdaniem luźno nawiązanym, pełniącym funkcję przydawkowego (2): Pátrząc ná ony wierne Páńfkie/ á oni fie fwiecą iáko gwiazdy przy Pánu fwoim *RejPos* 223; *RejZwierc* 24.

Ze zdaniem dopełnieniowym [w tym z zapowiednikiem: *na to* (3); zaimek pytajny (24), *jesli*, *li* 'czy' (10), *gdy* (4), *iz* (1), zaimek względný (1)] (40): *BierEz* L3v, S3v; *BielŻyw* 25; *RejRozm* 404; A Marja Magdalena i Marja Iofego matka patrzyły gdzieby był położon. *MurzNT Mar* 15/47; Przechadza fie z lafeczka po fádu po polu/ Pátrzy iefli w pŕzenicy nie będzie kákolu. *RejWiz* 54v, 30, 53v, 77, 148v; *KochZuz* A2v; *RejFig* Bb; *RejZwierz* 141; Nie mógł Meczyus ŝcírpieć ftać gdzye mu kazano/ ále wftąpił ná gorę z ludem fwoim pátrzyć ktorey ftronie fie lepfza fortuná powiedzye *BielKron* 101v; *SienLek* 177v, 182; *GórnDworz* E7; *GrzepGeom* O3v; *HistRzym* 55v; *HistLan* B2v, C2v; *RejZwierc* 237; przeważyfz go [upust] Synwagą od kóńcá do drugiégo kóńcá/ pátrzná równoli zrąbiony ieft. *Strum* L3v, O2; *Oczko* 18; *SkarŻyw* 103, 308, 478; *WerGoŝc* 246; *WisznTr* 14; *BielSjem* 21v [2 r.]; *PudłFr* 70; Bo fye ná zad ogládał: ná to/ co fye dźiáło Przed nogámi/ nie patrzác/ álbó dbáiąc máło. *KochProp* 9; *GórnTroas* 50; *WujNT Mar* 15/47; *WysKaz* 44; [Złodziej] Nie ma oká wolnego/ nie poyrzy wesoło: Závŕze ma twarz pochurná/ y ponure czoło/ Sumnienie bárzo płoche: nie vfa nikomu: Pátrzy kto idzie we drzwi/ kto wychodzi z domu. *KlonWor* 37, 5, 14, 49.

W konstrukcji bezpodmiotowej: przysłówek w funkcji orzecznika + inf patrzyć (26): Ba moy namileifzy Braczie Iakos ftrafno patrzyć naczcie. *RejKup* c5; A ná iego porządki pátrzyć bárzo flicznie. *RejWiz* 115v, 25v, 83v, 148v, 181; *RejZwierz* 45v; A dopiero wíecz/ ná owę białągłowę (mowie nie żádną) náder miło pátrzyć/ Czo iá człowiek záfítanie domá/ niefplecioná/ niefzfceláná *GórnDworz* G2, E5, E7, E8v, G2v; Ná fwowolnego závŕzdy pátrzyć brzytko. *RejZwierc* [213]v, 32, 58, 75v, 103v, 215v (11); *WerKaz* 305; *WisznTr* 14; Miley pátrzyć gdy dziewczká ná koniu hárcuie/ Niż kiedy gonionego z goleńcem táńcuie. *BielSjem* 21, 21.

2 imp »patrz(cie)« *w funkcji prezentującej 'oto jest'* (4): Patrzcie na tego złégo człowieka wífytcy ludzie botz/ on ieft fkażtza zákonu bożégo *OpecŻyw* [123]; wífedł do koŝciołá: y rzekł: Pátrzná páwimenth [et dixit: Ecce pavimentum]/ obáczże czyie to fá flády. *Leop Dan* 14/18; Patrz miŝtrzu kthoreieŝ kázał grob kopać to iá żywo widziŝf. *HistRzym* 17v; *BudBib* 3.Reg 17/23.

W połączeniu z określeniem kierunku (21): Idątz ku miaŝtu/ częfto krotz fie ku grobu zafię patrzátz obratzala *OpecŻyw* 158; VRanfcop ieft riba [...]/ ktora iefth rzeczona iakoby od oka: ktore ma na wierzchu głowy, tym że na doł y na gorę patrzy. *FalZioł* IV 40d; Tedy im rzekł ftrázec/ pátrzcie wzgorę *HistAl* L2v; *RejZwierz* 24; *OrzRozm* T; In conspectum aspice, Pátrzná proŝto przed

fię. *Mącz* 167a; *Aspiciunt in obliquum cancri*, *Opák pátrzą*. *Mącz* 405b, 405c, 406c, 434c; *SienLek* 190v; *KochMon* 30; *Calag* 111b; [*Orfeusz*] *Idzie niepátrząc ná zad/ á tuż po nim żoná KochTarn* 76; *Circumspicio* – *W okrąg patrzę*. *Calep* 199b; *Suspecto* – *Kugorze patrzę*. *Calep* 1037b, 312b, 917b, 1037b; *KlonFlis* E3; *Pátrzy na zad y po bok/ iefli kto nie zoczył KlonWor* 5.

W połączeniu z przysłówkiem lub wyrażeniem przyimkowym wyrażającym określone uczucie lub wyraz spojrzenia (32): *Lew* [...] *Srogo pátrząc zeby zgrzytnął BierEz* K4v; *PatKaz III* 110; *RejJóz* E2v; *HistAl* E2v; *GliczKsiąż* B8; *RejWiz* 26, 28, 43, 77; *RejZwierz* 87; *BielKron* 104v; *iuż im tho ták fámo płynie/ iż cokolwiek poczną/ ludziom ná nie s podziwieniem pátrzyć miło*. *GórnDworz* E5, C4v; *HistRzym* 71, 96; *RejZwierc* 219; *Więc y Iuno iák baczę pátrzy nań miluchno PaprPan* M4v; *Calag* 413a; *podle mieżkáiąc druga wżetecznicá [...] pocźnie nań bez wftydu onym oknem pátrzyć*. *SkarŻyw* 118, 118; *Ná obu wprawdzie pátrzyła ľáfkáwie/ [...] KochSz* C2; *Calep* 160b; *GrochKal* 5; *GosłCast* 59. *Cf* »krzywo patrzyć«.

W połączeniu tautologicznym (1): *y pátrząc pátrzyłem áż zábito (on) zwierz BudBib Dan* 7/11.

W przeciwstawieniu: »patrzyć ... nie widzieć« (1): *gdy powietrze zárázone będzie/ Ze ludzye mrą od niego ná wże łtrony wżędzye. Pátrzyłz á nie widziłz nic/ ni włápić możełz/ A wždy ni fie obaczyłz gdy fie rozniemożełz*. *RejWiz* 112v.

W charakterystycznych połączeniach: *patrzyć ku górze, na doł, nazad* (3), *około siebie, opak, pobok, pozad, przed się* (2), *przez się, w okrąg, wzad, wzgorę* (4), *za się* (2); *patrzyć bezpiecznie, jasno, kwaśno, łaskawie, mile (miluchno)* (2), *ostro, z podziwieniem, ponuro* (3), *przykro, srogo* (3), *ze strachem, szkarado, śmieie* (3), *wdzięcznie, bez wstydu, żałośnie (bez żalu)* (2).

Przysłowia: *Lucini quibus sunt parui utrique oceli et brevis visus, Którzy nie dáleko wáidzą* [!] *pátrzą yáko łczurek z miechá yáko w przypowieści mowiemy*. *Mącz* 198b.

thrzebá pirwey pilno w zęby pátrzyć niż komu dobrodzieyństwo wczynić. *RejZwierc* 97v.

Frazy: »było na co patrzyć« = *coś było warte obejrzenia* (2); *BielKron* 331; *Było ná co pátrzyć/ gdy w takim tłumie pánów y ludzi/ ták pokornie áłz do Aquille iáchał*. *SkarŻyw* 472.

»byś miał patrzyć [na kogo]« = *ktoś wygláda jak ktoś* (1); *Wnet to włáfnie obaczyłz/ s tego Słupeckiego/ Byś miał ná cudzoziemcá/ pátrzyć ná iákiego*. *RejZwierz* 80.

»wszyscy, ludzie patrzá« [*szyk zmienny*] (4:1); *RejWiz* 71, 174v; (*nagł*) *Ná Opilce. (–) COż wždy małz w tym zá rofkosłz/ moy namilczy brácie/ Włzytkim śmierdziłz iáko pies/ włyłczy pátrzą ná cię*. *RejZwierz* 122v [*idem*] *WerGośc* 243; *WysKaz* 44.

Zwroty: »z bliska patrzyć« (1): *E proximo aspicerere, Z bliská pátrzić*. *Mącz* 98c.

»z daleka patrzyć« = *de longe spectare PolAnt* [*szyk zmienny*] (11); *BierEz* S3v; *MurzNT Mar* 15/40; *BielKron* 28; *KuczbKat* 420; *Skępcy ľá iáko co przy miŕie liedzą/ Z dáleká pátrząc ále nic nie iedzą* *RejZwierc* 217v, 24; *KochPs* 78; *śiołtrę iego poľáli/ áby zdáleká pátrzyła/ co ľię dziać z dziećięciem będzie*. *SkarŻyw* 478, 135, 212; *SkarKaz* 84a.

»patrzyć z gory [= z miejsca wysoko położonego]« (2); *RejWiz* 82v; *Krolowa pátrząc z gory wlytko widziáłá [...]*. *Krolowa z okná widziáłá á wołáłá zábiy zábiy łótrá* *BielKron* 458v.

»z gory [= od góry] patrzyć« = *despicere Mącz, Calag, Calep* (3); *Despicio, Ná dół z gory pátrzę*. *Mącz* 405c; *Calag* 277a [2 r.]; *Despicio* – *Z gori patrze, podłzie patrzę* *Calep* 312b.

»patrzyć jeden na drugiego« (2): *BierEz Rv*; *Slyffłatz takowé flowa zwolenicy/ wfflytcy fie złękli patrzätz ieden na drugiego OpecŻyw 94.*

»patrzyć w kąty« (1): *Zafz nie wilcza poftává muśi fie z nim zyáwić/ Pátrząc w kąty ponuro by co złęgo fpráwić RejWiz 28.*

»patrzyć z kąta« [szyk zmienny] (3): *Bedzywewa wnet rofkofz miała A fkąta fię patrzeć [lege: patrzác] fmiąła. RejKup h4; RejFig Bb; RejZwierc 218.*

»krzywo patrzyć« = *aspicere torve PolAnt; truces oculos convertere Modrz; conspicere infestis oculis, torvis oculis tueri Cn [szyk zmienny] (8): RejKup Cc; RejWiz 33; A przetoż Saul od one⁶⁰ czáfú záváždy krzywo pátrzył ná Dawidá. BibRadz 1.Reg 18/9; Prot C2, C4; ModrzBaz 84v; KochFr 79; Ze do dná nie wypijam/ pátrzyłz ná mię krzywo. KochPieś 20.*

»nie moc, nie chcieć patrzyć« = *nie móc znieść widoku, być przerażonym widokiem czegoś [szyk zmienny] (7:2): A fám zarzewniwfly fie/ niemogl patrzytz dlá fynowfkié milofci na iéy fmutek/ ale odffedl na chwilę odniéy/ záby fie iako vciéffyla. OpecŻyw 82v, 88v, 142v; dzyecię fprágnęło/ nie miáła mu co dáć pić/ odefzła go pod drzewem niechcąc pátrzyć ná ięgo śmierć BielKron 12v, 112v; SkarŻyw 180, 441; WyprPl Bv; SkarKaz 314b.*

»nie moc patrzyć« = *odczuwać ból oczu, mdłości lub inne doznania organiczne na widok czegoś; amplius non videre, non posse intendere Vulg; oculis nullo modo posse contueri Modrz (9): FalZioł IV 25d, V 13v; Leop Deut 18/16; Ten co go viadł pies wściekły [...]/ boi fye wody bárzo: ábowiem ięft tákiemu iádowi przeciwna/ á tak chory niemoże ná nię pátrzyć SienLek 151v, 22; GórnDworz P4v; iáko o Sowie w básniách powiedáią/ że Słońce włchodzące obwiniáła/ iz ná ięgo promienie oczymá fwemá żadną miárą pátrzyć niemogła ModrzBaz 2; SkarŻyw 160; WujNT 2.Cor 3/7.*

»patrzyć nie moc, nie chcieć« = *być nieprzychylnym, nie lubić, nie chcieć [szyk zmienny] (8:5): A przywiodeć ktemu Oyce ftáre/ iáko fię telz brzydzili y pátrzyć niemogli ná Obrázy. KrowObr 112; OrzQuin M4v; ona tey ięgo przychylności nie przyimuiąc/ y pátrzyć nań niechciáła GórnDworz Bb2v, G6v, Lv; SkarŻyw 87, 113, 135 [2 r.], 570; SkarKaz 123b, 316a; z których ieden drugiego fzczeńśścia [!] znieść/ y ná nie pátrzyć nie może. SkarKazSej 675a.*

»patrzyć nie moc« [w tym: bez, przez czego (2), okrom czego (2)] = *widząc nie móc powstrzymać się od czegoś (5): że przeto wzrok ftracił bo na niewiały bez požądania ich patrzeć niemogł. BielŻyw 65; BielKron 283; Nigdy okrom ofobliwego grizienia/ ná ten nieporządek pátrzyć niemogę [Nunquam sine stomacho istam hominum perversitatem contemplor] ModrzBaz 134; nikt go fluchác y nań pátrzyć niemogł/ któryby fię ku Pánu Bogu iákokolwiek niewzrufzył. SkarŻyw 472, 69.*

»patrzyć w niebo, ku niebu« [szyk zmienny] (2:1): *Iż gdy kto ftoi w dole głębokim, tędy ku niebu patrzác może gwiazdy widziec też f rzod biála dnia GlabGad B6; iáko gdi pátrzymy w niebo/ gwiazdi niezliczone iáfnące [...] widzimy [Videmus siquidem caelum stellis innumerabilibus coruscantem] HistAl I7; RejZwierc 113.*

»patrzyć w niebo« = *nabożnie wznosić wzrok; adspicere, intendere in caelum Vulg [szyk zmienny] (10): IEzus gdy tak vkrzyżowány na krzyżu wznak leżał/ patrzätz w niebo/ s płaczeń wielkim bogu oyttzu fie ofiarowál OpecŻyw 139v; Leop Act 7/55; tedy s pokornemi prósbámi pátrząc w niebo wołáli*

do Páná íwego/ mowiąc *RejPos* 328v; *SkarŻyw* 546; *NiemObr* 120; *ArtKanc* G14, G17; *WujNT Act* 1/11, 7/55; *SkarKaz* 242b.

»patrzyć w niebo« [*o wyprostowanej postawie człowieka w odóznieniu od zwierząt*] (1): Ífz wízelaki żwierz ínfzi pochyłym ítworzono: A człowiek twarz wynioíłą niefie przed wízitkami Patrząc wozdobne niebo oczíma íafnymi. *KochSat* B4.

»patrzyć z okna, oknem (*a. okienkiem*)« = *per fenestram respicere Vulg* [*szyk zmienny*] (6:3): Mátká íego żáíoínie oknem pátrząc [*per fenestram respiciens Vulg Iudic* 5/28] plákáá *LubPs* hhv; *Leop Iudic* 5/28; *RejFig* Dd2; Krolowa Sołtánová pátrzyła z okná śmieiąc íe *BielKron* 458, 82, 86; *GórnDworz* P7v; *RejZwierc* 237; *SkarŻyw* 118.

»oczyma (okiem) patrzyć« [*w tym: jednym (1), obiema (2)*] = *oculis contueri Modrz, Cn; spectare oculis Cn* (10): nyezaloualby y drugye oko ítracycz mouyącz, hey czemum ale obyema na nyą nyepatrzył abyeh yą byl lepyey ogládal *PatKaz III* 123v, 123; Były Gorgones trzy íioítry co wízytki íednym okiem pátrzyły *BielKron* 21, 124v; *BielKronCies* Mmmm3; *ModrzBaz* 2; do więzienia íe ích wkrádáli żeby oczymá pátrzyli ná mężne poíłępki ích *SkarŻyw* A5v; *KochFr* 79; *GrochKal* 3; *KlonFlis* E3.

»[*jakim(i)*] okiem (oczyma), wzrokiem patrzyć« = *wyrażać spojrzeniem jakieś uczucie* [*szyk zmienny*] (7:1): Przeto nie pátrzył oczymá proítemi ná Dawidá zayrzác mu. *BielKron* 65v; *KochSat* B4; *GórnDworz* M6; Herod [...] nie mogł dobrym okiem ná ty pátrzyć/ ktorzy o ínym Pánie w íego páńítwie/ okrom íego íamego wiedzieć chćieli. *SkarŻyw* 27, 333, 552; Íákim dla BOgá okiem pátrzyć mogá ná groby y ná napífy Oycow/ Džíádow/ Prádžíádow íwoich/ których baczenie ták byítrze y ták íwowlonie gánią *ReszPrz* 96; groźnym wzrokiem/ á frogo/ to ná mię/ to ná íię Pátrząc/ vkazał wielkiéy íurowoóci známíę. *GosłCast* 59.

»patrzyć na oko« = *widzieć na własne oczy* (1): y ítámąd przyídzie [*Chrystus*] kárác y íądzić złe y niewierne heretyki/ y ná oko pátrzyć nań wízyfcy źli y dobrzy będą *SkarKaz* 243b.

»patrzyć sobie w oczy« = *spoglądać na siebie* (1): Chełpliwoóć z poímiéwáníem [*postaci alegoryczne na obrazíe*] pátrzą íobie w oczy. *KochMRot* Cv.

»patrzyć wszem w oczy« = *nie mieć nic do ukrycia przed ludźmi* (1): Ano wíęcz to zacznemu nadobnie przyítoi Patrzyć íafno wízem w oczy choć ích wiele ítoi *RejJóz* E2v.

»patrzyć ostro [= *intensywnie, przenikliwie*]« = *fortiter aspicere HistAl* [*szyk zmienny*] (3): *BielŻyw* 92; Vkaż ten kolnierzýk íioítro Bo nań trzebá pátrzyć óstro Bo wním wzorek bárzo drobný *RejRozpr* H3; *HistAl* B.

»pilno (pilniej, *a. pilniuchno*), z pilnoóciá patrzyć« [*szyk zmienny*] (38:3): Ezop wyízedł pilno pátrząc/ Y wírztał dwie wronie íiedząc *BierEz* E; *BielŻyw* 92; *RejWiz* 130v; *Leop Iob* 29/21; *RejZwierc* 111v, 116; *BielKron* 84v, 122v [2 r.]; *RejAp* 51; áby óíátním ná plác nie przyiezdzał/ bo poípolicie ludzie/ pilniey pátrzą ná pírwíze kthorzy wyíádá/ níż ná óíátním *GórnDworz* I7, O4, T5; Míítrż íeden w teyże nauce náuczony podkał go/ á ípilnoóciá nań pátrząc rzekł íemu: [...] *HistRzym* 54v, 35, 46, 79, 102v, 105v (9); *RejPos* 114; *HistLan* C2v; *BielSpr* 18; *Strum* C4, O2; Krol pátrzył pilnie ná lud/ bo mu było míło/ Íż ták wiele Rycerzow pod íwą mężną ípráwą/ Ma mieć *StryjWjaz* B4v;

SkarŻyw 548; *WisznTr* 30; *Calep* 215a, 996a; *GrochKal* 3; *WujNT Act* 3/4, 6/15, 7/55, 10/4, 11/6 [2 r.], 23/1; *PaxLiz* E2v.

»patrzyć z przełaje [= z boku, z oddalenia]« (3): *RejWiz* 30; *RejFig* Dd; Pátrz zá pijánym gdzie s kątá s przełaié/ Wízytki źwirzące naydziełz w nim zwyczáie. *RejZwierc* 218.

»(nie) rad(o) patrzyć« = (nie) lubić, ktoś, coś (nie) podoba się komus [szyk zmienny] (12): *FalZioł* V 51v; kthorzyby fie nye fromáli prawdy mowić ludziom tym/ kthorzy ná vbogye nye rádzi pátrzą *GliczKsiąż* F5v, O7v; [*Elżbieta, królowa węgierska*] przedlię ná tańce rádá pátrzyłá/ chocia iey było ośmndzyeliát lath. *BielKron* 377v, 458; *GórnDworz* E3, H7; *SkarŻyw* 335; WYfokie góry y odziané láfy/ Iáko rad ná was pátrzę/ á fwé czáfy Młodźzé wípominam *KochFr* 90; *BielRozm* 30; iáko lwá y niedźwiedziá y byftrey łzkápy káždy fię boi/ y nie rad ná nie pátrzy *SkarKaz* 638a; *WerGość* 214.

»patrzyć na się« (2): Bo [*panny, młodzieńce*] chodzą zwieśiwšy twarz iákoby pomdleli/ Pátrząc ná fię záłofnie by pozdychác mieli. *RejWiz* 26, 33.

»patrzyć na słońce« = żyć [szyk zmienny] (3): *BielKron* 223v; Y żyć fię teraz y ná łłońce pátrzyć niechcę [!]/ gdy zakon Boży ták zdeptány ielt/ y wiárá iego święta zwoiowána. *SkarŻyw* 130, 305.

»w słońce, w niebo patrzyć« [o orle – ptaku wolnym i dumnym] [szyk zmienny] (3:1): Ták tępość záflepyoná narodu ludzkiego/ Ze w niey nie vzywamy zwyczáiu Orlego. Ktory fie w łoby kocha kiedy pátrzy w łłońce/ Ale Puhacz ni Sowá nigdy tego nie chce. *RejWiz* 96v, 29; *OrzRozm* T; *RejZwierc* 19v.

»nie śmieć patrzyć« = lękać się, bać się, czuć się niegodnym [szyk zmienny] (5): *BierEz* A4v; *PatKaz* III 110; *BielKron* 28v; będzie śmętny/ boiázný/ trofkny/ myłliwy/ ná ludzi pátrzyć nie śmie *SienLek* 53v; A Moyżelz to łłyźzac/ záłłonił twarz swoię/ nieśmieiac pátrzyć ku Bogu. *SkarŻyw* 479.

»patrzyć na świat« = wyglądać przez okno (3): (*nagł*) Ná okniech. (–) Kiedy pátrzyłz ná fwiát tędy/ Pomyłlay ná iego błędy. *RejZwierc* 236v, 236v [2 r.].

»i tam i sam patrzyć« [szyk zmienny] (2): *Circumspectator*, Który y tám y lám pátrzi/ miece oczymá y tu y owdzie oczy wráza. *Mącz* 405d; *MWilKHist* K3.

»patrzyć jak(o) w tęczę« [szyk zmienny] (2): *GórnDworz* T5; Pátrz iák w tęczę w Doedálá ftárcá przemysłnego. *RybGęśli* Cv.

»tępo patrzyć« (1): *Allucinor* – Tępo patrze *Calep* 54b.

»w ziemię, na ziemię patrzyć« [szyk zmienny] (5:3): *BielŻyw* 67; Ktory gdy od Krolá mowić powłtanie/ naprzod iáko wryty pień ná ziemię pátrzy *OrzRozm* Q4; *Mącz* 228d; *GórnDworz* R3, T5; ktory [*jawnogrzesznic*] z dáléká dla włtydu y záłości łtoiác/ á w ziemię pátrząc/ bił tylko pierśi fwe *KuczbKat* 420; *SkarŻyw* 118; *Cernuo* – W ziemię patrzę. *Calep* 183a.

»w ziemię, k ziemi patrzyć« [o zwierzętach w odróżnieniu od człowieka] (1:1): *RejWiz* 18; *Caetera animalia praeter hominem prona terram spectant*. Inłze zwiérzétá króm człowieka k ziemi pátrzą. *Mącz* [325]c.

»patrzyć w(e) (z)wierciadło (a. rzciadło), w zwierciedle« [szyk zmienny] (10:1): *BielŻyw* 49; *RejZwierc* 141; Abowiem iáko patrzác w wierciadło nafzey twarzy pługawości/ álbo niedołtátki włzelakie vznawámy/ także też [...] *KwiatKsiąż* D4; rzekł iemu: Podnieś głowę twą á patrz w rzciádło. A gdyż on pátrzył/ pytał go lepak rzekác: Co iuż widzifz w rzciédle? *HistRzym* 55v, 55v [2 r.], 56;

RejZwierc 24, 219; kto tyło łłowa Bożego łłucha/ á nieczyni/ podobny iełt temu który ná twarz łłwoię w zwierćiedle pátrzy; vyrzał ią/ ále wnet iáka iełt odłzedwłzy zápomniál. *SkarŻyw* 192; *Paprup* L3v.

Szeregi: »patrzyć a dziwować się« (1): Krolowi Kanonorłkiemu kazaliłmy z Miáłtá pátrzyć/ á dziwować łie náłzey krotofilii. *BielKron* 460.

»(nie) patrzyć a (abo, ani, nie tyło) słuchać (a. słyszeć)« [szyk 3:2] (5): Ofoba iego mowa i łłowa barzo wáżné były/ v tych którzy náń pátrzyli abo go słuchali. *MurzHist* T2, Kv; Słuchaycie á pátrzcie wy vporni á niedowiárkowie/ owa thu wodę wywiedzyem s tey opoki *BielKron* 41 v; *RejZwierc* 140v; *SkarKaz* 155a.

»widzieć i patrzyć« (1): kłániál łię iáko Bogu łłupom/ obrázom/ [...] ktore widzićć y ná ktore pátrzyć mogł. *SkarKaz* 487a.

W przen (20) :

Fraza: »oczy (oko) patrzy(-ą)« = *oculus aspicit a. videt PolAnt* [szyk zmienny] (20): *RejJóz* P7, P8; *KromRozm III* F7; *RejWiz* 118v; Niechayże nie pátrzy ná mię oko tych którzy mię widzą *BibRadz Iob* 7/8, *Iob* 20/9, I 356b marg; *RejAp* 168v; *GórnDworz* Cc4, Mm5; *HistRzym* 96; *KuczbKat* 225; *RejZwierc* 47v, 140v, 267; Nie obyczáyne oczy/ czemu tám pátrzyćie/ Skąd niebełpieczność y łłzkodę widziććie? *PudłFr* 50, 50; Pewnieyłze mi twoie łłowo niłzi moje oko/ ktore pátrząc ná wapno/ á mniemáiąc áby było mleko/ pátrząc ná pozłłocony grołz/ á mniemáiąc áby złoty był/ omylic łię może. *SkarKaz* 160a, 207a.

Przen (87) : Iuż tedy o dułłlo milá/ niezamykáy daléy twégo łłertza/ ale patrzátz na krzyż łłwiéty ogléduy vpominki iego niewymownéy miłłocy *OpecŻyw* 141v, 146; A kto tego nie widał/ ni zátuli gęby/ Mnima iuż áby ná to pátrzyły y zęby. *RejWiz* 153; PAttrże ma miłła wieżo/ ná Polłkę łłzyroko *RejZwierc* 111; *OrzQuin* Mv; *GórnDworz* Mm2; Stańcie przy drogách á pátrzcie/ pytayćie łię też o łłcieżkach wiecznych *BudBib Ier* 6/16, *Ez* 10/11; Wefel łię mátko kołłciele S. ktora ná dzieći łłwe do tąđ niezgodne/ iuż ziednoczone y łłpokoyne pátrzyłz. *SkarJedn* 269, 12; Sićci łłwé zdráđliwé Stáwią ná cnotliwé/ Mówiąc/ dobrze pátrzy/ Kto ten wník vpátrzy. *KochPs* 91, 173; *ReszPrz* 104; O Piękná nocy náđ zwyczay tych czálów/ Pátrż ná nas iáłno w połłród tych tu łłłów *KochPieł* 15; *KochFrag* 15; *GosłCast* 31.

patrzyć z czego [= *skąd*] (2): Bok iego łłerce mi otworzone vkázuie/ y vprzeymołłć/ y miłłóć ku mnie z niego pátrzy *SkarKaz* 209b. Cf *Fraza*.

patrzyć w co (12): A Piotr co miał mowic ná tákie pyťanie [*Pana Jezusa*]? [...] á wiedziál iłz Bog iego iełt ten co go pyta: y otworzył mu łłerce/ y vkazał ie/ prołłząc áby wnie pátrzył *SkarŻyw* 599; ále też to z łłłki Bożey/ iáłłnie y nieomyłłnie/ pátrząc w łłowo Boże/ iáko w łłłoneczną iáłłnołłć/ widzę/ iłz [...] *CzechEp* 106. Cf »patrzyć w mantykę«, »patrzyć w niebo«, »w łłońce patrzyć«, »patrzyć w ziemię«, »w ziemię patrzyć«.

patrzyć na co ze zdaniem przydawkowym orzekajícím (1): O Klemencyanie/ byłł poznál iákim iełt Pánem Iezus Chryłłtus/ nieboiálbyłł łię żadnych połłtráchow y gniewow łłdzi łłmiertelnych/ á żywotby wieczny ogládał/ na ktory ia iułłz pátrzę/ iáko mi zgotowány iełt. *SkarŻyw* 429.

Ze zdaniem dopéłnieniowym (1): *BielRozm* 8 cf »patrzyć na wszystkie strony«.

W połączeniu tautologicznym (3): *KrowObr* 203; Idz do ludu tego y rzecz: słuchem wśłyfzyćie/ á nie zrozumiećie/ y pátrząc pátrzyć będziećie/ á nie vyrzyćie [*et videntes videbitis, et non cernetis*]. Bo otyłe ferce ludu tego *BudNT Act* 28/26; *WujNT Mar* 4/12.

W połączeniu szeregowym (1): Tákżeby też ci ítanowie od Páná przeźrzeni/ iefliby fie niechcieli bać oney írogiey liczby z włódárstwá íoiego [!]/ áby nie tylko íobie y pátrzyli/ y myślili/ y czynili/ ále wśytkim człónkom poruczónym íobie *RejPos* 281.

W przeciwstawieniach (*Is* 6/9, *Matth* 13/16, *Mar* 4/12, *Luc* 8/10, *Act* 28/26): »patrzyć ... nie ujrzeć (5), nie widzieć (3)« (8): Abowiem każdy człówiek gdy fie vda zá złościwemi ípráwámi fwiátá tego nikczemnego/ iuż przydzie w ono przekłéćie Páná íwego/ kthore obiecał íwowlnemu narodowi ludzkíemu: Íż będą pátrzyć á nie vyrzą/ będą słyfzeć á nie zrozumieią. *RejPos* 79, 129, 139v, 160, 197, 326; *BudNT Act* 28/26; áby pátrząc pátrzyli/ á nie widzieli *WujNT Mar* 4/12.

Fraza: »[co] patrzy z oczu [czyich]« [*szyk zmienny*] (2): Abowim zítich oczu íego Niepatrzy nicz dobrego *RejRozm* 407; práwie z oczu íego/ íáko mówią/ cnotá pátrzyłá. *SkarŻyw* 459.

Zwroty: »na swoj cień patrzyć« = *zajmować się wyłącznie sobą* (1): iuż ten [*człowiek*] [...] mnima w myśli íwey íżby tákíe⁸⁰ drugiego [...] nie było rownego íemu: íam fie íobie íedno podobáiąc/ íam fie w íobie kocháiąc/ íam íedno ná íwoy cień pátrząc. *RejPos* 228.

»na doł patrzyć« (1): o Królu/ á o Królestwie mówić: nie íeftci tho Orzechowłkiégo główy próftégo á domowégo Ziemiániná/ [...] ná dół Orzechowłki pátrzy/ á Exekucya prawdziwa górá ídzie *OrzQuin* F.

»patrzyć krzywo« (1): A íz ná cnotę fortuná íák żywo, Nie zyczna, z oka pátrzy rádá krzywo *KlonKr* C4.

»patrzyć w mantykę« = *widzieć cudze błędy; aluzja do łacińskiego przysłowia* (1): Patr zy [!] przedfíę w mantikę ludzkíęsprawy [!] widzi A íwych w tyle zabaczył. *RejJóz* L6.

»sobie na nogi, na pięty patrzyć« = *zajmować się tylko własnymi sprawami* (1:1): Boć dla tego Pan Bog oczy wyniośłe dał/ ábyś nie tylko íobie ná pięty pátrzył/ ále íżbyś y vpátrował/ y rozmyślał íobie przyśłze y przeminęłe rzeczy. *RejZwierc* 153, 41.

»ku niebu patrzyć« = *być bardzo wysokim* (1): Przeto zebrałfzy poczet przyiaciół niemáły/ Tám gdzie ku niebu pátrzą Kázimiérłkié íkály: Puściłéś íye do Gdańłká po głébokíéy Wiśle *KochPam* 84.

»patrzyć w niebo« = *chodzić z podniesioną głową* (1): Gdyż nam do miłey cnoty bárzo ciáłna drogá/ [...] Tá ponuro nie chodzi/ pátrzy w niebo záwżdy *RejWiz* 89.

»z oka [= *nieżyczliwie*] patrzyć« (1): *KlonKr* C4 cf »patrzyć krzywo«.

»w słońce patrzyć« (1): z tym Orłem [*tj. Polską*] w Słóńce tá íowá [*tj. Litwa*] nigdy równo pátrzyć nie będzie *OrzQuin* Q4v.

»patrzyć na wszystkie strony« (1): Przeto íą [*Polskę*] prześtrzegamy w íey nieopátrżności/ Aby rządny pośtępek czyniła w íwey włości. Pátrząc ná wśyftki ítrony gdzie fie co obraca/ Kto íwoy čás márno tráci/ íák mu fie opłaca. *BielRozm* 8.

»patrzyć wzgorę« = *wywyższać się, wynosić się* [*szyk zmienny*] (2): Znam to/ że y mnie przed tym dumá vnośiła/ Wzgóřem pátrzył/ á pychá byłá mi téż miłá *GórnTroas* 23; *WujNT* 249.

»patrzyć wzgorę« = *chodzić z podniesioną głową, być spokojnym, dumnym* (3): Kiedy ferce poczciwe ma myśl onę czyłtą/ [...] Wolną od wżech márných łpraw łwiatá omylnego [...]. Iż ponuro nie pátrzy iáko bydlę w zyemię/ Ale wzgorę/ łkad połzło iey łłáchetne plemię. *RejWiz* 62v; Piękna wspaniłość záwždy pátrzy wzgorę *RejZwierc* 212v, 232.

»patrzyć w ziemię« [*szyk zmienny*] (2): *RejWiz* 62v; Ale mądrość [...] iest z niebá dar Boży/ kthora nigdy ponuro w ziemię nie pátrzy iáko gęś łkubác trawę *RejZwierc* 146.

»w ziemię, na ziemię patrzeć« = *zajmować się sprawami doczesnymi, ziemskimi* [*szyk zmienny*] (5:2): *RejWiz* 193v; Trzebá bychmy też dofyć/ łwym łtanom czynili. Nie wżytko w zyemię patrzyć/ bychmy brzuch nátkáli *RejZwierc* 73; ktorzy tylko iáko bydlę w ziemię pátrzą/ nic o niebiełkich rzeczách nie myłłác *RejAp* 102v, 5v, 91; *RejPos* 351; *RejZwierc* 246v.

»patrzyć w źwierciedle« (1): Pátrrze też w tym źwierciedle/ ná łwey cnoty zmázy *RejZwierc* 141.

a) *W antropomorfizowanym opisie gry w szachy* (1) :

Zwrot: »jednym okiem patrzeć« (1): Ná tymże rzędzie też Krolowa byłá/ A iednym okiem ná kłiędzá pátrzyłá. *KochSz* C2.

b) *O obrazach, malowidłach* (2) : Abowiem ktho tego nie ma/ [...] iest iáko málowány obraz iáki ná łcienie/ czo ná wżytki pátrzy á z żadnym nie mowi *RejZwierc* 88v.

patrzeć za kim (1): Więc łpálery ná łciánách ze łrebrá ze złotá [...]. Náđ nimi hiłtorie onym málowániem/ Iż gđzye łie kto obročił/ káždy pátrzył zá nim. *RejWiz* 24v.

c) *Być zwróconym w jakimś kierunku; być położonym w pobliżu czegoś* (11) :

patrzeć do czego (1): włtępuie [...] ná gorę kthora [...] chyli łie idác koło Morzá ná południe gory kthora pátrzy do Bethoron *Leop Ios* 18/14.

patrzeć ku czemu (7): włfyłtek lud łśedł przeciw drodze Oliwney kthora pátrzy ku pułzczey. *Leop* 2.Reg 15/23, *Ex* 36/27, *Lev* 1/11, *Num* 21/11, *Ios* 18/16, *Ez* 11/1; Iest tá Melchá więcey ku włchodu łłońcá/ á Kálekut więcey ku południu pátrzy *BielKron* 448.

cum A lat. (1): Iest tá kráiná pod Párálelem kthory pátrzy tropicum Cancri. *BielKron* 447.

W połączeniu z określeniem kierunku (1): broná łieni wnątrzne/ kthora pátrzy ná włchod będzie zámkniona (przez) łżeść dni robotne *BudBib Ez* 46/1.

Zwrot: »na się patrzeć« (1): Dwa też Cherubiny ze złotá kowane⁸⁰ vczyniż [...]. Obádwá boki Vblágálnie/ niechay żákrywáią máiąc rołciágnione łkrzydłá/ á żákrywáiąc Vblágálnią/ niechay ná łie pátrzą [*respiciant que se*] łpołecznie *Leop Ex* 25/20.

d) *Myśleć o Bogu lub świętych; pokładać nadzieję, ufność w Bogu; być pobożnym* (15) : O łzlyczna panno wtobye yełt zbauyenye wżytkych łynow adamouych poczyełłeny nąđzných uybauyenye yątych Na czyą wżytczy patrzá *PatKaz III* 124; *GrzegŚm* 45; *BudBib Eccli* 4/1; Támże łiadł v Oycá ná práwicy/ kędy náń przez wiárę, pátrzym wżyłcy *ArtKanc* G17, G14.

patrzeć ku komu (1): Podniełsz wzgorę/ że k Tobie pátrzymy z dołu [...]. Rácż weyźrzc z Niebá/ słysz łwoy lud próżący łiebie *ArtKanc* H2v.

patrzeć w kogo (1): Weń [*w Boga*] pátrzcie/ będziecie práwie rołwięceni *KochPs* 47.

Fraza: »oczy [czyje] patrzą« (3): Oculi mei defecerunt in falutare tuu^m [...]. Oczy moje wstały patrząc na zbawiciela twego *WróbŻółt* 118/123; *RejPs* 209; Oczy wżycytkiego ftworzenia pątrzą ná cię Pánie/ á ty im dáiefz pokarm ich czáfów fwoich *SkarKazSej* 665a.

Zwroty: »patrzyć w niebo, do nieba« = *myśleć o Bogu, o zbawieniu; ufać opiece boskiej* [szyk zmienny] (3): *KrowObr* 196v; *RejZwierc* 120v; Dwoie ná dzień ludziom kazanie czynił/ wielką wjmową j náuką duchowną: vpomináiąc nawięcey/ áby tylo w niebo pątrzyli/ á do niego fię mieli *SkarŻyw* 31.

»patrzyć oczyma dusznymi« (2): ábysście pątrzyli nań [*Pana Jezu Krystusa*] otrzymá dużnymi do niebá *KrowObr* 196v, 57.

»patrzyć pilnie« (1): Spráwuyże fię gwiazdami á pątrz pilnie w niebo/ Tám gdzie on ieft fławny port iuż páná twoiego. *RejZwierc* 120v.

»wzgorę patrzyć« = *myśleć o sprawach wyższych, o Bogu* (1): Záflepił nam mární fwiát ták tám wżycytkim oczy/ Zaden wzgorę nie pątrzy/ w zyemię głowę tłoczy *RejWiz* 180.

α. O Bogu i istotach nadprzyrodzonych (78) : Ach wżechmogáci panie ktory tám wżycytko widzyfz Patrząc tu na fwe błazny zas fię za nią nie wtydyfz *RejJóz Gv*; Pan [...] Pątrząc ná fyny ludzkye pyta co fię dzyeye *LubPs* C3v, Kv, X6; *KrowObr* 94; *RejWiz* 60, 138v; *BibRadz Iob* 40/6, *Eccli* 16/18[19]; A to ich [aniólów] nawięfza chwałá y pociechá/ iz tu pątrzą ná poczciwe żywoty á fpráwy náfze *RejAp* 56, 31v, 130; *GórnDworz* Mm5; *RejPos* 19v, 100v, 122v, 186, 201 (9); *BiałKat* 331; *RejZwierc* 113v; *WujJud* 44v; Y mowili ták/ Pan Bog pątrzy ná te rzeczy/ á záprawdę ma z nas póciechę *BudBib* 2.Mach 7/6, *Iob* 30/20; bo ty nád wżycykíemi Koły fiedząc niebiefkiemi/ Ná nífkość przedfię pątrzyfz *KochPs* 202; Y wlyfzał głos [*Pana*]: Był ciem ia tu Antoni/ álem pątrzył ná męftwo y potkánie twoie. *SkarŻyw* 56; *CzechEp* 318; *KochFr* 39; *WujNT* 1.Petr 1/12; *SiebRozmyśl* C3; *SkarKaz* 3a, 454b.

patrzyć czego (1): iuż nie chcę pątrzyć y tych wftáwionych dniow wáfzych *RejPos* 32v.

patrzyć w co (4): *OpecŻyw* 113v; A tedy anyely nyepreftayaczemy glofy chwałá czynyly ftoyącz przed thronem bofkyem fzypeuayącz patrząc w yafne y flodkyye oblycze bofkye *PatKaz II* 50v, 46v; *RejAp* 154.

patrzyć skąd gdzie (1): Sam Pan Bog z niebá tu pątrzy/ ná wżycytki ludzkie dzieći *ArtKanc* Q5.

patrzyć na kogo (1), *na co* (2) *ze zdaniem przydawkowym orzekającym [w tym: iż (1), jesliże 'czy' (1), zaimek pytajny (1)]* (3): A iáką záfię záłość á fmetek máią duchowie dobrzy á duchowie fwięći/ pątrząc ná ony oblędliwe bráćifzki fwoie/ [...] iz fię vniefli á oblędzili fię od Páná fwoiego *RejPos* 115v, 162v; Lecz zazdrościwy Smok [...] dobrze żyw był/ prze ciężkość: pątrząc ná niewieściá á włomną płęć/ iáko mądrze z sídeł fię iego wywichlálá *SkarŻyw* 14.

Ze zdaniem dopełnieniowym [zaimek pytajny] (2): Pośmiewa fię on [*Bóg*] pątrząc tu ná ty kuglárftwá/ Pątrząc iáko kto pilen fwoiego włodárftwá. *RejWiz* 138v; *ArtKanc* Q5.

Ze zdaniem luźno nawiązanym pełniącym funkcję dopełnieniowego (1): Bo Pan iedno z dáleká pośmiewa fię s tego [...]. Pątrząc á on fię kręći/ á nie śmie rzec tego/ Chociauby włáfnie widział co być poczciwego. *RejWiz* 174v.

W połączeniu z wyrażeniem przyimkowym wyrażającym uczucie (2): Co Anyeli widząc drzą/ á bez boiáźni y vczciwości ná to nie pątrzą *BiałKat* 281, 331.

Zwroty: »patrzeć nie chcieć, nie moc« = *czuć odrazę, nienawidzić* [szyk zmienny] (1:1): áni pátrzyć mozesz ná niepráwość [*respiciendo pravitatem non ferre*] *BibRadz Hab* 1/13; *RejPos* 32v.

»patrzeć z daleka« (1): iż ty [Boże] [...] pátrząc z dáleká práwie sie połmyewáłz s tych nędznych robaczkow swoich *RejPos* 172v.

»patrzeć krzywym okiem« (1): Iż káždy wierny burdę/ ma z okrutnym Smokiem [*tj. szatanem*]/ Ktory ná miłą dużę/ pátrzy krzywym okiem. *RejZwierz* 113.

»patrzeć nie moc« [szyk zmienny] (3): iż Aniołowie łámi nie mogą pátrzyć ná iáłność Bożą. *BibRadz* I 356b *marg*; *RejPos* 200; *SkarŻyw* 91.

»z nieba patrzeć« [szyk zmienny] (4): I zá tho maćie/ áby nátho Pan Bog z niebá niepá[t]rzył/ y nieprzyiaćioł swoich prętko niepotrácił *KrowObr* 1v; *RejPos* 19; *ReszList* 177; *ArtKanc* Q5.

»pilnie patrzeć« (2): Bo thák wiedz że owo był ták święty á pobożny człówek/ [...] á pilnie nań pátrzyło oko Páńłkie. *RejZwierc* 175v, 175v.

»(nie) rad patrzeć« = *(nie) lubić, coś (nie) podoba się Bogu* (2): Rozmyłłcie sie wzdy na to/ że Bog łprawiedliwy Nie rad patrzy na krzywdę *RejJóz* B2; gdyż to iest nawiętłze kochánie iego/ zgodá/ pokoy/ á miłość między świętym zebrániem iego: y ná táką łpołeczność naráđłzey pátrzy święte oko jego. *RejPos* 227.

»patrzeć na wsze strony« (1): Iedno to pewnie wiemy/ iże iest Bog práwy. [...] Ktory w niebie ná zyemi pátrzy ná włze łtrony. *RejWiz* 186v.

W przen (9) :

Fraza: »oczy (oko) Pańskie (a. Jego) patrzą(-y)« [szyk zmienny] (9): Ktory pánuie w łwey mocy wiecznie [!]/ oczy iego pátrzą ná Narody [*Oculi eius super gentes respiciunt*] *Leop Ps* 65/7; iż záwždy łzey pátrzy oko Páńłkie ná ty ktorzy sie miełzáią między wiernemi Páńłkami/ niźli ná ty ktorzy łtroną w vporze łwoim chodzą *RejAp* 30; *RejPos* 162v [2 r.], 200v, 227, 251v; *RejZwierc* 175v [2 r.].

Przen: *Obdarzać wiernych łaską* (12) : aczkolwie wyłoko miełzka, patrzy na pokorne, to iest miłuiie ie. *WróbŻołt* mm4, 112/5; *LubPs* Z6; *RejPos* 243v; Bo wyłoki (iest) Iehowá/ lecz ná niłkiego pátrzy *BudBib Ps* 137/6.

W połączeniu z przysłówkiem wyrażającym określone uczucie (1): A ná onego ktory przed nim czyłtem łercem łtogi/ niemoże iedno łáłkáwie patrzyć *RejPs* 16v.

Fraza: »patrzy oko Jego« (2): A kthokolwiek wiernie przy nim łthoi/ á łtale mu chowa powinność łwoię iáko Pánu łwemu/ thu iuz ná káżdego tákiego pátrzy łwięte oko iego *RejPos* 78v, 177.

Zwroty: »patrzeć z nieba« (1): Pátrż Pánie IEzu z wyłokiego niebá/ ná mnie mizerneho człóweká z nieprzyiaćioły walczącego *LatHar* 241.

»[jakim(i), czego] okiem (oczyrna) patrzyć« [szyk zmienny] (3): Iżem yełt márnye odrzucon od obliczá yego/ A nye pátrzy ná mye okyem miłofierdzya łwego. *LubPs* H3; *RejZwierc* 32v; *SiebRozmyśl* F4v.

β. *Jako sygnał odsyłaczowy wskazuje na dzieło lub jego część, na miejsce w tekście, hasło w rejestrze itp.* [w tym: *imp* (349) – 2 *sg* (348), 1 *pl* (1) –, *inf* (+ *trzeba*) (6), *praes* 3 *pl* (1)] (356) : *BibRadz* I 456b *marg*; K temu pátrż też ielzće 1. Krom 3.v 17. 18. gdzie naydźielz/ iż [...] *CzechRozm* 152v; KAZNODZIEIA. pátrż Biskup/ Káplán/ Páłterz. *WujNT* Zzzzz2, 129 *marg* (122); POBORCOWIE

téż przed Woiewodą odpowiadáią: Pátrż CONTRIBVTIO Pobór, Stá. 6. w Láćińńkim. *SarnStat* 243; Reyeltr rzeczy íkárbowych, Korony, etc. Pátrż *Titulo* Podńkárbi. *SarnStat* 356, 34 (24); żadne ofiáry Bogá nam nie vblágáią/ prožno káplani wzywác będą Pátryárchow (Pátrż wzywánie ś.) przodkow náłznych *SkarKaz* 382b.

patrz u kogo [= w czyim tekście lub wydaniu] (4): *CzechRozm* 126v; *WujNT* 722; Pátrż v Przyłulkiégo List 566. Królá Zygmuntá *stat.* 1532. *SarnStat* 40. *Cf patrz o czym u kogo.*

patrz czego [= omówienia czego] (18): Drugich rzeczy o fanćie pátrż/ Lift CV. *GroicPorz* oo, oo3; *SienLek* S[ss]; *SkarŻyw* 462 marg; Pátrż Mat: 27.46. bluznierskiego wykłádu Kálwinowego *WujNT* 183 marg, 202 marg; *SarnStat* 426 (5). *Cf patrz czego na czym; czego w czym.*

patrz czego [= gdzie] (8): Pátrż przypisku Mát: 24.2. *WujNT* 172 marg, 232; gdy kto chce w Ziemińkim práwie niéco wiedzćieć, tedy pátrżá naprzód tytułu, *Actor: á Reus* zásię áż ná końcu obiecádlá znaydzie *SarnStat* *6; *Gwałt* Fol. 503. w práwie Stárośćim pátrzyć tegóž tytułu. *SarnStat* 641, 104 (5). *Cf patrz o czym czego.*

patrz czego na czym (1): Miłóśierdzie Boże/ ćierpliwość/ miłóść/ mądrość/ łowo. pátrż káżdego ná fwym mieyńcu. *WujNT* Xxxxx3.

patrz czego w czym [w tym: in aliqua re (1)] (6): *BibRadz* I 4d marg; Ale puśćiwłzy Iozefá/ pátrżmy w fámeý bibliey żydowńkieý tákiegołz pośćepku. Ono Nehemiałz 2.Ezdr: 13.v 1. 2. przywodzi [...] *CzechRozm* 126; *WerKaz* 295; Pátrż in *Except.* zwyczáiów Mázoweckich. Fol. 169. Sta. 7. *SarnStat* 587, 564 (3).

patrz na czym (3): MIEYSCE zwyczáyné vprzywileiowáné ma bydź náznáczoné ták Skárgowym, iáko y Grodzkim. Pátrż ná piérwńzéy kárcie wysłzéy. *Tit.* Mieyńce roków Grodz. *SarnStat* 532, 564. *Cf patrz czego na czym.*

patrz o kim, o czym (74): *BibRadz* I 7a marg (10); To fię działo gdy vkazał Bábilończykom íkárby íwe o czym pátrż 2.Krol. 20. *BudBib* I 254a marg; *BudNT* przedm b2v; *SkarŻyw* 575 marg; O SKŁADZIECH, Pátrż *Titulo*, Podńkárbi. *SarnStat* 287, 34 (14). *Cf patrz o czym czego; o czym kogo; o czym u kogo; o czym w czym.*

patrz o czym czego [= gdzie] (1): O tem též pátrż przypisku *BudNT* A3v marg.

patrz o czym kogo [= w czyim tekście] (2): *BibRadz* I 416a marg; pátrż Páwłá ofobliwie do Korintow otym. (marg) i. Corin. xV. Ve. xLV. xLVi xLVij. xLVij. xLix. (-) *GrzegŚm* 19.

patrz o czym u kogo [= w czyim tekście] (1): O tym pátrż v Iobá w 40 *BibRadz* I 311a marg.

patrz o czym w czym [w tym: in aliqua re (3)] (43): To íełt/ ábyś ofiáry żadney nieofiárował przez íoli/ o czem patrz w 3.Mo. 2. v. 13. *BibRadz* I 88c marg, I 53c marg (18); *BudBib* I 13c marg; Dobrze to rozumieý á pátrż otym wobroku przy Páwle świétyem. *SkarŻyw* 595 marg, 510 marg; O pojedynku, pátrż w piérwńzých ksiégách práwá Królewńkiégo. *Titulo, Duellum.* *SarnStat* 439; O tym trzebá pátrzyć w íwých tytułéch o íednym káżdym z tych zołobná. *SarnStat* 709, 159 (22).

patrz w czym (108): *GrzegRóżn* N2; *SienLek* 121; Vide Appendicem in fine. Pátrż w przydátku láćińńkim ná koncu. *CzechRozm* 253 marg, 194v marg; Pátrż w żywoćie S. Witaliífa/ acz nie tymi łowy/ ále táłz rzecz. *SkarŻyw* 566; Pátrż w obroku. *SkarŻyw* 574 marg; *WujNT* 841 (2); *SarnStat* 22 (48). *Cf patrz czego w czym; o czym w czym; w czym ze zdaniem dopełnieniowym.*

patrz w czym ze zdaniem dopełnieniowym (3): BibRadz I 158c marg; Co iest Ewangelion Pátrz w przypiskach ná końcu. BudNT A marg; SarnStat 470.

Ze zdaniem dopełnieniowym [zaimek pytajny] (17): Pátrzże co Luter o tey pokuće á żálu zá grzechy píffe/ ferm. de poenitentia. KromRozm I H, G4v (3); SkarŻyw 46 (3); Co iest ftraża, pátrz Matt: 24.43. WujNT 147 marg, 201 marg (5); TESTAMENTVM, Iáko Król zwykł do niemocnych Vrząd fyłác pátrz Tit. AEger. SarnStat 160, 161 (3). Cf patrz w czym ze zdaniem dopełnieniowym.

W charakterystycznych połączeniach: patrz(my, -yć) przypisku (3), statutu (2), tytułu (2), wykładu (2); patrz pod tytułem; na końcu (4), na swym miejscu; w Bibliji (2), w kapit(ulum a. -ule) (2), w konstytucyjach (2), w księgach [czego, jakich] (17), w metryce (statutowej) (11), w miejscach, we mszale, w obroku (5), w prawie (części prawa) (duchownym, grodzkim, kancelaryi, krolewskim, podkomorzkiem, polskim, starościm, ziemskim) (12), w przedmowie, w przydatku, w przypiskach, w przywilejach, w statucie (części statutu) (polskim, łacińskim) (4), w tytule(ch) (6), w ukazaniu; (in) titulo (86).

Frazy: »patrz niżej« (25): BibRadz I 7a marg (4); Troiákie iednego mieyśca czytanie o czym pátrz niżej. BudNT przedm b2v marg; WujNT [405] (5); Pátrz niżej w tychże księgách piérwzych, pod tytułem Quártá. SarnStat 26, 22 (15).

»patrz wysszej (wyższej)« (56): Nie tylko miał być zwan Iakobem/ ále y Izraelem. Othym pátrz wyżzey. 32. Kápi. o błogosławieńfthwie. BibRadz I 21a marg, I 108c marg (6); BudBib I 13c marg; WujNT 26 (9); Kędy do gránice y rozdziału Płot, Rzeká, należy: pátrz w tych Tytuléch, Státutów włafnych z reyeftru. y Fo. 466. wysłzý. SarnStat 470, 34 (40).

a. Czytać (3) : Ná ty tabliczki mamy záuwże pátrzyć/ á w fwym fercu mieć y písmo síwte [!] czytác y rozumieć. *HistRzym 40.*

Ze zdaniem dopełnieniowym (1): Gdy idziełz mimo ten kámieñ [tj. nagrobek]/ Pátrz co wykowano ná nim RejZwierc [238].

Zwrot: »z pilnością patrzyć [w co]« (1): Rádząc częfto w ty kfiáżki á s pilnością pátrzyć. RejAp AA6.

b. Zajmować się obserwacją w celu badawczym lub w celu przepowiadania przyszłości, wrózenia; consulere Vulg (12) : pytał y bálwánow/ rádził lie pátrząc ná wątrobę y ferce. *Leop Ez 21/21; BibRadz Ez 21/21; KwiatKsiąż 13v.*

patrzyć czego (2): pátrzy áspektu Płánet Marfá álbo Merkuriuľá BielKron 26; Mącz 17b.

Zwrot: »patrzyć na gwiazdy, na sferę« [szyk zmienny] (6:1): BielŻyw 2, 4; A iáko zwykł Anektánábus pátrzyć ná gwiazdy [Solitoque respiciens computabat quandam stellam]/ wzgládał w niebo á rozeznawał niektorą gwiazdę HistAl A7; Nektánábus pátrzył ná fwą fpherę. Alexánder fiedzác podle mácierze/ prośił go áby go biegom niebieskim náuczył BielKron 123, 122v, 123; Niech ftoią á wybáwią cię wiełczkowie twoi niebiescy/ co pátrzą ná gwiazdy/ ráchuią mieśiáce/ ábyć przyfzłe rzeczy opowiedzieli. SkarKaz 518b.

Szereg: »patrzyć a ogládać« (1): Aruspex [...], Práktykars który pátrząc á ogládáyác wnétrności bydlát ofiarowáných práktikował. *Mącz 17b.*

c. Być, przebywać z kimś, obcować bezpośrednio (71) : Nieprzyaciélfka obliczność/ Czyni ludziem wielką telkność: Bowiem niemálfz nic wefela/ Pátrząc ná nieprzyaciéla BierEz L3; OpecŻyw C; RejPs 168; RejJóz O2, P8 [2 r.]; ábowiemech wziął odpowiedz od bogá iżem miał páthrzyć ná cudną krolową

HistAl A3; *BielKom* E; *KrowObr* 114; *BielKron* 298; *GórnDworz* B7v; *BiałKat* 56; *RejZwierc* 32v; *CzechRozm* 89; Ale żebyś o iego żywocie wiadomość miał: dobrze go świadom był przewielebny mąż Albinus Reáteńki Bifikup/ y drudzy ielzcie żywi łą ktorzy nań pátrzyli. *SkarŻyw* 212; Ná wiele vbogich pátrzemy/ ále iákíey kto ielt zásługi/ przed Bogiem niewiemy. *SkarŻyw* 589, 27, 62, 195, [237], 245 (11); Zyczyłbym tego łobie/ Mćiwý Pánie/ ábým tu mógł był pátrzyć ná ołobę W.M. mego Mćiwego Páná tymi czály *ReszList* 153; *PudłFr* 58; *SiebRozmyśl* [A2]; *SkarKaz* 4a, 160a, 209b, 386b, 487b; *SkarKazSej* 666a.

patrzeć na kogo jakiego (1): Bowiem my iie naywięczy/ tym iedno ciełzemy Kiedy na cię zdrowego/ á częłto patrzemy *RejJóz* B3.

Szereg: »patrzeć i przysłuchywać; nie tyło słuchać, ale i patrzeć« (1;1): *KuczKat* 60; y dla tegoż [...] Syn Boży słał się człowiekiem: ábyłmy łámego Bogá náłzego nie tyło do nas mowiącego słuchać: ále y nań pátrzyć/ z nim rozmawiać y iego się dotykáć mogli. *SkarKaz* 487b.

W przen (5) : [*Symeon wziąwszy dzieciątko śpiewać począł*:] Oto pátrzę ná świátłóść/ ktorą máią być włzytki národy óswiecone: pátrzę ná łławę ludu y narodu łprawiedliwego: ná kámieñ máłuczki bez ręku vćiołany/ ktory ma vrość ná wielką gorę *SkarŻyw* 113.

Fraza: »oko patrzy« (1): Był pan Kryłtus widomym przybytkiem takim/ [...] ná ktorego oko y wiára człowiecza patrzác/ błogółławieńłthwá od Bogá/ z onego przybytku widomego czekáł *OrzList* c2v.

Zwrot: »patrzeć na twarz« [*szyk zmienny*] (2): rzecze: ielłiz ná twoię twarz/ namillzy oycze/ pátrzyć prze włtyd y háńbę nie mogę: á iáko się przed Pánem Bogiem vkazáć mam/ prze taką łprośność moię? *SkarŻyw* 238, [407].

Przen (2) : ząwždy go [*Jezusa Chrystusa*] z łobą mieć/ y nań pátrzyć możemy: á Papieżá nie káždemu się widzieć zeydzie. *CzechEp* 330.

Fraza: »patrzą oczy« (1): Póki to niebo łtá lat nie przetoczy/ Niech cnéy oyczyzny pátrzą ná cię oczy *PudłFr* 59.

α. *Widzieć, oglądać Boga, świętych po śmierci, tj. osiągnąć zbawienie, też stanąć na sąd ostateczny* (27) : *RejAp* 188v; *RejPos* 195v; ponieważ [święci] ná tego ząwłze pátrzą/ w ktorym y przez ktorego y z ktorego łą włzyłtki rzeczy. *WujJud* 183v; *KarnNap* E3; *SkarJedn* 273; *SkarŻyw* 121; Tá ielt myśl oycá twégo/ ielłi o czym myśli/ Pátrząc ná łczérą łftność wiekuiłtéy myśli *KochTarn* 79; Wierzimy iż náłze ciáło/ ná ład włtánie zálię cáło/ ták ná Páná pátrzyć będzie/ gdy ółtátni on dzień przydzie. *ArtKanc* M11, C18v; *SiebRozmyśl* K4v [2 r.]; Stąd idzie gdy święci iuz ná Páná Bogá pátrzą/ wiedzą włzytki łprawy náłze *SkarKaz* 635b, 119a, 549b.

patrzeć w kogo, w co (2): Niepatrzacz [*lege: nie patrzác*] w Niebieską radołcz łakaz by to była Zálółcz *RejKup* dd8; *GrzegŚm* A4.

W charakterystycznych połączeniach: patrzeć na (Pana) Boga (5), *na święte a nieskończone bostwo, na Pana, na (w) (niebieską) radość* (2), *na szczerą światłość, na wielmożność (majestatu)* (2).

Zwrot: »oczywiście patrzyć« (1): Iż Stefan vmieráiąc/ á iákoby iuz w záchwyceniu nieiákim będąc/ á ná Chriłtułá iuz oczywiście pátrząc/ to mowił. *CzechRozm* 198.

W przen (10) :

Zwrot: »patrzeć na oblicze (*a. obliczność*) ([czyje(-q) = boże(-q)], na twarz ([czyją = bożą], bożą)« [szyk zmienny] (5:5): *PatKaz III* 124v; ludzie prauego fercza będą miefzkać z obliczim twoim. Patrząc nanie nawieki wiekow w niebieskiej chwale. *WróbŻoIt* 117v; ale radfley przypraw nas ktemu: abychmy tam mogli patrzyc nałaskawe a miłe święte oblicze twoye *RejPs* 71, 65; O świętych trzymią/ iákoby iefzcze w niebie nie byli/ á ná twarz Bożą nie pátrżili *SkarJedn* 343; *ReszList* 177; *SiebRozmyśl* L; *SkarKaz* 635a, b, 639b.

d. Być świadkiem jakichś wydarzeń, jakiejś sytuacji (173): Ten kámień ktorymci vkazał/ W íámych drzwiách w lázni leżał: Gdym tu przyfzedł ná tom pátrżył: Koždy fie ón w nogę zábił. *BierEz* D3v, Kv; a thak potrzeba nam vkazvye thakowich karacz zebi siie drvdzi na tho patrzacz [*lege:* patrząc] thego niedopvczali *LibLeg* 10/56v, 10/60; *RejJóz* B2v, M6; *SeklKat* X3; *MurzHist* E2v, R2v, T; Gdy tedy przyfzedł do Galileií/ przyięligo Galileiczycy/ patrzywfy na wfyfťko/ co iedno w Hierufalem w święto vczynił *MurzNT Ioann* 4/45; *LubPs* P2, P2v; *GroicPorz* h, gg2v; *KrowObr* 80, 212v; Iuż fáłfz/ zdrádá/ nieprawdá/ iuż fie y krew leie/ A namifzy pan hetman pátrząc áz fie śmieie. *RejWiz* 174, 95; *Leop Gen* 21/16, *Tob* 13/20, *Zach* 12 arg; *RejZwierz* 24; *BibRadz Gen* 21/16; *BielKron* 58, 101v, 313, 334, 424v; *OrzQuin* N2; *RejAp* 78v; *GórnDworz* D5, D5v, M4, Mm; *RejPos* 44, 135v, 207v, 209; *BielSat* H2, [14]; *RejZwierc* 77v; My tedy będąc w kácie íádu/ pátrzylichmy ná ten zły vczynek. *BudBib Dan* 13/38, 1.Reg 2/32, 2.Mach 7/4; *CzechRozm* 246; *KarnNap* B; *KochPs* 31, 50, 101, 147, 151 (8); Pátrżyła ná śmierć iego fiofťrá tego Máryámna *SkarŻyw* 385, 28, 50, 63 [2 r.], 69, 113 (33); *CzechEp* 63; *KochSz* B4v; *KochWz* 142; *ReszList* 176; *KochPieś* 3, 14; *ArtKanc* R17v; *GórnTroas* 9, 46, 72; *OrzJan* 135; Y wftąpili ná niebo w obłoku: y pátrzyli ná nie nieprzyiaciele ich. *WujNT Apoc* 11/12, *Ioann* 2/23; *SiebRozmyśl* K3; radbych ná to zdrowie ważył/ ábych ná dobre ich [*Polaków*] y oyczyzny ich pátrżył. *SkarKaz*)(3,)(4v, 3a, b, 4a, 117a (12); *VotSzl* C; cześć y imię Pána wálze⁶⁰ podłe y lekkie v was ieft/ poki ná zgodę wálzę nie pátrzę/ á rofterki miedzy wami kwitną. *SkarKazSej* 671a, 658b, 665b, 705b; *SapEpit* B4; *SzarzRyt* A4.

patrzeć w co (1): iż to iefzcze káždy miał być błogofłáwieńfzy/ co nie pátrząc oczymá íwemi w tho wielmożne Boftwo iego/ mocnie vwierzył iemu *RejPos* 209.

patrzeć na co ze zdaniem przydawkowym orzekającym (1): Ósieł niegdy ná pfá pátrżył/ Iż się częfto z pánem pieścił *BierEz* M4v.

Ze zdaniem dopełnieniowym [w tym z zapowiednikiem: na to (8); iż, że (5), gdy, kiedy (4), zaimek pytajny (3), zaimek względny (2)] (14): *RejPs* 93; *MurzHist* V2v; Oni tedy kthorzy ná to pátrzyli iáko fie co działo z onym opętánym/ powiedzieli im wfyfťko *Leop Mar* 5/16; *KochZuz* A3; *BielKron* 419v; ábowiem kto ná tho pátrzy kiedy kto fobie w czym dobrze poczyna/ ták fobie myfli/ kiedic temu ták to łatwie przichodzi/ muścił tho dobrze lepiej vmieć niż pokázuie *GórnDworz* Fv; *RejPos* 112, 209; *RejZwierc* 164v; Boleię pátrząc/ że depcą źli náukę twoię. *KochPs* 185; *SkarŻyw* 80, 251; *GórnTroas* 38; *LatHar* 726.

Ze zdaniem luźno nawiązanym pełniącym funkcję dopełnieniowego (2): *RejAp* 187; áby rázem łádowác [szkuty] v káżdego Szpichlerzá/ ábyś nie pátrżył áno cię od tyłu mijáją *GostGosp* 94.

W przeciwstawieniu: »nie wiedzieć ... patrzeć« (1): rádżę niech nikt prętki do poľadzenia nie będzie/ nie tylo gdzie o pewney rzeczy niewiemy: ále y wtym ná co fami pátrżemy *SkarŻyw* 100.

Frazy: »jakobych na to patrzyła, że ...« = *jestem pewna (1)*: Z drugiey ftrony/ iefli záię k woli wam nie będą/ Iákobych ná to pátrzyła/ że gárdła pozbęde. *KochZuz* A3.

»ludzie patrzą (*a. wiele (wielkość) ludzi patrzyło*)« (3): kazał łobie dáć koniá y zbroie/ wiedzion náprzełtrone pole gdzie wielkość ludzi pátrzyło/ [...] potkał sie z pierwzym/ ktorego zwano Zámpłá *BielKron* 242v; *SkarŻyw* 372; *SkarKaz* 310a.

»na co samem patrzył (*a. sam na to patrzył*); jakobyś sam na to patrzył« (3;1): ktorzyć [*ewangeliści*] tho ták iáinnie przed oczy położyli/ nie ináčey iedno iákobyś łam ná to pátrzył. *RejPos* 112v; *SkarŻyw* 30, 496; Tráfiło się w Sierádu w Roku 1553. ná com [...] y łam pátrzył/ iż [...] *WerGość* 232.

»patrzą(-y) (*a. mają patrzeć*) wszyscy, wszy(s)tek świat = *vident omnes Vulg* [*szyk zmienny*] (3;3): *RejRozpr* D2v; Gdyż wżYTEK fwiát nań [*na króla*] pátrząc/ káżdą łpráwę iego/ Szácuie *RejZwierz* 21; *OrzRozm* P3v; wrádzili przyciągnáwłzy pod mury Troiáńskie/ gđyzeby ná tho pátrzyli wżyfcy/ zábić łyná krolewłkiego Polidoruła kámięmi przed oczymá wżytkich Troiánów *BielKron* 57v; *WujNT* Act 9/35; *SkarKaz* 275b.

Zwroty: »blisko patrzeć« (1): Mniéy sie boi/ kto bliłko pátrzy/ co sie dżieie. *GórnTroas* 38.

»jaśnie patrzeć« (3): *LubPs* aa5; *RejAp* 27; O czym iáwne fwiádectwá mamy/ co ná to iáinnie pátrzyli/ Apołtołow iego. *RejPos* 135v.

»jawnie patrzeć« [*szyk zmienny*] (3): Ná zginyenye ludzi złych yáwnye pátrzyć będyełsz. *LubPs* K2v; *RejAp* 27; *RejPos* 166v.

»(jakoby) oczyma (swemi) patrzeć« [*szyk zmienny*] (8): á nic inego iedno wftáwicznie wtrápión y łupion będyełsz. A pátrząc ná to oczymá łwemi/ práwie ofzáleiełsz [*Et obstupesces eaque videbunt oculi tui*]. *BibRadz Deut* 28/34; *RejAp* 181; *RejPos* 9, 22, [105]v, 112, 196v, 209.

»oczywiście patrzeć« = *na własne oczy widzieć (1)*: y czemu o tym/ iákoby tám był *co^mparens praefentialiter* y ná to oczywiście pátrzył/ twierdzi [...] / iż [...] *CzechEp* 177.

»z strony patrzeć« (1): kazalybiłczie ych [*złoczyńców*] poymacz y ych za tho łkaracz zebi drudzi s ftroni ná tho patrząc [!] tego sye niedopwłczaly czynycz. *LibLeg* 11/91v.

Szereg: »słyszeć a patrzeć« (1): To Theoprobis łłyłzał/ á my ná to pátrzem: iłz dżiś iego kłáłtor od Longobárdów zburzony zołtał. *SkarŻyw* 251.

W przeni (8) :

Fraza: »oczy (oko) patrzą(-y)« [*szyk zmienny*] (8): *LubPs* aa5; *RejAp* 27; iżby oczy náłze nie pátrzyły ná takie przyłzłe fregości á okrućieńftwá náłze/ ktore iuż widzimy przed łobá *RejPos* 277, 207v, 208v; Włzák tego Białogłowcy po nim dofwádfzyli/ Ná co oczy połtronnych y wáłze pátrzyły. *PaprPan* X4v; *SkarŻyw* 113; *WysKaz* 47.

Przeni: Z podmiotem wyrażonym nazwą państwa, miasta (2) : *SkarJedn* 90; Gdy tám nie co [łw. *Anzelmus*] miełzkał: wżytká się go Anglia pátrząc ná piękne [!] połtępki iego/ rozmiłowála. *SkarŻyw* 334.

e. *Doświadczać, przeżywać, doznawać (14)* : rádfzey mię zábiy ábych iuż dáley nie pátrzył ná łwoy łal. *BibRadz Num* 11/15; *BielKron* 59v; *RejAp* 173; *RejPos* 100; *RejZwierc* 273; Lecz fortuná tobie Lepiéy łłuzy: bo pátrzyłz ná to/ coć iefł miłó *PudłFr* 58; bo ná wzgardę łwá, akomu się chce patrzeć.

ActReg 158; gdy nietylo poćiechy nie ma/ ále ná zgubę domu fwego pátrzy. *SkarKaz* 421a, 120a; *SkarKazSej* 707a.

W charakterystycznych połączeniach: patrzeć na okrucieństwo, na srogość (3), na śmierć, na wzgardę, na zgubę, na żal.

Zwroty: »z bliska patrzeć« (2): Z blizká ná śmierć pátrzyć. SkarKaz 387b marg, 387b.

*»z daleka patrzeć« (2): Bo z dáleká pátrząc nie poznamy go [nieprzyjaciela, tj. śmierci]/ iáki ieft/ z iáką trwożą/ ímutkiem y boleściámi przychodzi *SkarKaz* 387b, 387b.*

W przeni (1) :

*Fraza: »oczy patrzá« (1): Ínadz y oczy moje pátrząc zwątpiły o wípomoże^{niv} fwem *RejPs* 130.*

3. Myśleć o czymś, zastanawiać się, rozpatrywać, oceniać, wydawać sąd (też o tym, czego świadkiem się było); spectare Mącz, Modrz; videre Modrz, Vulg; considerare, intueri Vulg; cernere Mącz; introspicere Modrz [w tym: part praes act (104); w zdaniu warunkowym (7)] (272) : Pátrząc dáley nálażtem y iná márnóść pod słońcem: Iedurny íam ieft człowiek/ á drugiego niema/ áni íyná/ áni brátá *Leop Eccle* 4/7; *RejZwierc* [213]v, 251v.

patrzeć kogo, czego (19): RejPos [203]v, 306; *RejZwierc* 192v; A wízákoż ieftlibyś wítáwiczności pożytku pátrzył/ dáleko wíętfze y obftíze pożytki przychodzą z ípráwiedliwóści/ niżli z woyny. *ModrzBaz* 137v; Odpráwiły íię [tj. omówiliśmy] [...] obietnice ítárego Teftámentu [...]: patrzmyż też wypełnienia ich [...] w nowym. *CzechEp* 302, 235; *PapUp* Kv; *WujNT Act* 18/15. *Cf patrzeć kogo z czego; czego czym; czego ze zdaniem przydawkowym orzekającym; »patrzeć końca«.*

patrzeć kogo z czego (1): Ieśli świętych z pílmá zakonu nowego y przykádów ich tylo pátrzyć mamy/ tedyc tylo dwu męczenniku mieć y święćić będzim *SkarŻyw* A5v.

patrzeć czego czym [= sądzić na podstawie czegoś] (1): Słowom nie wierzyć/ ni wdzięczney poftáwie/ Skutkiem przyaćioł pátrząc nie nádzieią. *GrabowSet* Y2.

patrzeć na kogo, na co (149): RejPs 187; *RejRozpr* K2; *RejKup* O; I patrzác na nędzę ínfzych abo ínfzy na náżę rozżałowaliśię íami íiebie *MurzHist* B2, I2, K3, V3, V3v; *LubPs* E marg; *KrowObr* 57, 98, 196v, 205; *RejWiz* 43, 116; Ze człowiek tho thylko widzi co ze wnątrz otworzyłthego íeft/ ále Bog pátrzy ná ferce. *Leop* 1.Reg 16/7; PÁtrząc ná tę ofobę/ w tym mi możelz wierzyć/ Ze tu cnotę/ wprzeymość/ może korcem mierzyć. *RejZwierc* 53v, 11, 22v; *BibRadz* I 16a marg, 2.Cor 4/18; *OrzRozm* F2, I3; *BielKron* 232v, 247; *Mącz* 31d, 151b, 404d; *OrzQuin* Kv; *Prot* D2v; *RejAp* 68, 128; pátrż w.m. ná ípráwy niewiećie/ á ná męłkie/ s tych poznalz/ kto ma co nad kogo. *GórnDworz* X5v, B4v, Ee8, Mm4v; *RejPos* 49 [2 r.], 49v, 54v, 100v, 166v (17); Gdy tedy nám ękę [!] tego Páná pátrzyć będzielz/ wízýftki cnoty w niey náydzielz *BiałKat* 91; *KuczbKat* 110, 225, 235, 305; *RejZwierc* 53, 57, 148v, 172v, 260, 261; *BiałKaz* B4v, I4; *CzechRozm* 91v; (*nagl*) *Krezus* Krol Lidiyłki. (-) PÁtrząc ná fwoie íkárby ták rozumiał temu/ Zeby żaden ná fwiecie nie miał zdołác íemu. *PapPan* [Hh5]v, F4, I4, P2; *KarnNap* ktv; *ModrzBaz* 102v; *SkarJedn* A2, 15, 39, 340; Serce mi kwitnie/ pełnem rádości/ Pátrząc ná ípráwy twéy wízechmocności. *KochPs* 140, 130, 180; *SkarŻyw* A3 [2 r.], 32, 79 [2 r.], 91, 101 (13); *KochTr* 14; *CzechEp* 19, 302; *KochJez* B; *ReszList* 157; *WisznTr* 24; *BielSjem* 13; *PudlFr* 57; *ArtKanc* E4, G17; na [!] rzeczy przyfzłe rzádsko kto pátrzy/ y onym zábiega. *GórnRozm* K3v, Dv, Hv; *PapUp* B; *ActReg* 109; *GrochKal* 12; *OrzJan* 75; *WujNT* 67, 1.Cor 10/18; *WysKaz* 47;

A obołiwie mam wielką poćiechę pracy tey moiey/ gdy pátrzę ná W.K.M. pobożność y boiaźń ku P. Bogu *SkarKaz* (3v,)(3,)(3v, 3a, 245a, 277b (17); *KlonFlis* C4, E4; *KlonWor ded* **2v; (*nagl*) [*Na śmierć Wojewodziny Sędomirskiej*] Inłzy [*napis*] teyże. (-) Pátrząc ná twoie cnoty: á wzrok ku náłzemu Obráćaiąc wiekowi/ [...] Dźiwno nam/ iżeć vmrzeć kiedy dopułzczono. *SzarzRyt* D. *Cf patrzyć na kogo, na co ze zdaniem przydawkowym orzekającym; Ze zdaniem dopełnieniowym.*

patrzyć w co [w tym: *in aliquam rem* (1)] (14): [...] pátrząc *in futura pericula*, kthoreby ná nas przypáść mogły *MycPrz* II A; *ModrzBaz* 26v; *SkarŻyw* 596; *WisznTr* 24; *ActReg* 173; *GrabowSet* Y. *Cf patrzyć w co ze zdaniem przydawkowym orzekającym; Ze zdaniem dopełnieniowym*, »patrzyć jako we źwierciadło«.

patrzyć na czym [= *stwierdzać coś na podstawie czegoś*] (1): Nie młodyć [*koń*]/ y po zębiéhcí znáć/ Przelźóć mu trzynaście lat/ mamli prawdę wyznáć/ Pátrźcie łobie ná zębiéh. *WyprPl* B4v.

patrzyć po czym (1): Abowiem dotkni łie iáko chczelz/ pátr po łprawach ludzkich oczymá łwymi kędy chczelz/ ielłiže tego iáwnie á iáłnie włzędy nie doznałz *RejPos* 247.

patrzyć na kogo, na co (7), *czego* (1), *w co* (1) *ze zdaniem przydawkowym orzekającym* [w tym: *zaimek pytajny* (5), *jeśli* 'czy' (4), *jako* 'że' (2)] (11): mogły valł łzyn nawalł patrycz, analł szyn thełz na nalł, yakomy łlwamy wdobrey przyalłny myelkamy *LibLeg* 7/41; a tak v m patrcie [!] y na polładek yelły łye Turczy niepokvłchą y daley nad te granycze wzyacz y Camieniecz *LibLeg* 11/57v; *MurzHist* B; *OrzRozm* F2; Pátrzyć theż przyrodzenia/ ielłi gorący álbo źimny/ Wilki álbo łuchy *SienLek* 46; *BielSat* Gv; *SkarŻyw* 22, 596; *CzechEp* 296; *ArtKanc* O3v; *SkarKaz* 83b.

Ze zdaniem dopełnieniowym [w tym z *zapowiednikami*: *na to* (7), *w to* (5), *na co* (1); *zaimek pytajny* (46), *jeśli(że)*, (*za*)*li* 'czy' (15), *iż, że* (11), *jako* 'że' (8)] (80): Rádzic to głupi działáią/ Iż się w nowinách kocháią. Nie pátrząc ielłi nowotna/ Ma im rzecz być pożyteczna *BierEz* O4v, I4v, Sv; Iako głupi ielłt ktoryby konia dla piékuołci [!] iego kupił á nie patrzył pirwey Czo ielłt zacž *BielŻyw* 145, 44; *RejKup* M; *MurzHist* L3v; Abyłmy w zbawieniu nalłzym nierołpaczali/ [...] gdy na to patryzm że dla pana Chriłtuła nie tak wiele cierpiem *MurzNT* 96; *KromRozm III* Gv, H7; *GliczKsiąż* O6v, O7, O7v; *KrowObr* 98; Abych był ná nim łkromił ty dziwne łprołnołci/ Pá trząc [!] przezć łie ták para w tákicy włzetecznołci. *RejWiz* 177v, 192; Y mogłby łie tym ciełzyć/ pátrząc ná to káždy/ Iáko cnotá wynosi/ łwe kochánki zálwždy. *RejZwierz* 62, 105, 141v, 143; koždy z nas obołiwie pátrzy/ kto godnym ielłt być komu źięćiem *OrzRozm* P2v; *BielKron* 16v, 451; *Mącz* 122c, 495c; *GórnDworz* P2v, Bb2; *RejPos* 51, 306; *BielSat* C2v; *RejZwierc* 122, 124 [3 r.], 146v, [213]v, 239; *BielSpr* b3v; A pátrząc ná to tźłowiek iák łie teras dźieie/ Iuż bátznemu káżdemu práwie łerce mdleie *WierKróć* A3; *WujJud* 15; Ná co pátrząc Páweł Apołtoł/ iż to ták wielem rzeczám piłmo łwięte imię Boże przyczyta: [...] przeto ták mowi. *CzechRozm* 8v, 54, 122; *PaprPan* Q4v; Potym też trzebá rádzic o łpołobie woyny/ á pátrzyć ielłiby łię niewięcey nam z niey trzebá łzkody bać niźli pożytku łpodźiewáć. *ModrzBaz* 104v, 45, 116; *SkarJedn* 387; *Oczko* 15; *KochPs* 91; *CzechEp* 98, 128, 138, 235, 239, 279; *CzechEpP*Orz **; *ReszPrz* 30, 33, 36; *ReszHoz* 119; *BielSjem* 4; *KochPieś* 23; *GórnRozm* C2v, K3v; *ActReg* 172; *LatHar* 187; *WujNT* 821; *SkarKaz* 2a, 116a, 347b, 488b; *VotSzl* C3; *CiekPotr* 70; *CzahTr* C3v, I2; Pátrż do czego cię wiodá niepewné rozумы. Pátrż co chczelz vczynic/ pátrż co wždy zá przyczyny? *GosłCast* 34, 58; *SkarKazSej* 694a.

Ze zdaniem luźno nawiązanym pełniącym funkcję dopełnieniowego (1): A ty łye źmi ná łercu/ przekłęta zazdrości. Pátrząc/ áno godności łczęścié vługuie *PudłFr* 63.

Przysłowia: Patrz kończa w każdei rzeczy *RejJóz* E4v *marg*; Dobrze mądrzy nauczały łż kończa patrzyć kazaly. Tu na łwieczie wkaźdey łprawie *RejKup* f5v; *RejWiz kt*; Cokolwiek czyniłz mądrze czyn/ á pátrż końcá. *HistRzym* 58, 58, 60; *MycPrz* II Bv. [Ogółem 7 r.]

Tecum habita Proverb. Pátrż łam ná łię łámego. *Mącz* 151b.

Zwroty: »patrzyć daleko (dalej)« [szyk zmienny] (3): *GórnDworz* K3; Bo y dáleko bywałz y dáleko pátrzyłz/ y tho włzytko widziłz y rozumiełz/ co Ricerłki á poćiwy człowiek widzieć á rozumieć ma *RejZwierc* [28²]; Co widząc Krol on mądry Sztephan/ połtánowil wybráńce/ y wierzę że dobrem duchem/ lecz kto pátrży dáley/ síłá złęgo z tych wybráńcow zá czáłem vrość może *GórnRozm* M.

»jaśniej patrzyć« (1): iáko to łą wielkie y prawdziwe rzeczy/ ktorych byłmy/ my Kátholicy/ ktorzy iáśniej ná ty Duchowne łprawy/ y táiemnice wiary pátrzem/ mowić nie śmieli. *SkarJedn* 340.

[»jednym okiem patrzyć« = *znać niedokładnie, pobieżnie*: Boże práwo źle rozumiełz Xięże Vpominaczu/ á znać że wnie tylko iednym okiem pátrzyłz. *Respons* C4.]

»patrzyć końca« [szyk zmienny] (8): Nizacz prawdy nie máiac/ áni końcá pátrząc/ Do ktorego rzeczy przyść zá ich ráđá mułzą. *KochOdpr* C3. Cf *Przysłowie*.

»(jako(by)) przez palce, przez(e) mgłę, przez szpary (z daleka) patrzyć« = *udawać, że się czegoś nie widzi, pobłażać, tolerować; quasi per caliginem cernere* *Mącz* [szyk zmienny] (15:2:1): Kyedi thełz wdom yey przinyełly dwu wylku acz rozumyala ze ye vkradli theda przed łzią tho przeyrzala y gdi woythek parobek onym ye na Gorą łchował yakobi ono przełz palcze patrzacz [lege: patrząc] the⁸⁰ dopułzczila *LibMal* 1554/186; Pan w thákich rozniczach pátrzy iáko przezemgłę ná ludzkie łprawy. *LubPs* E *marg*; Convivere in re aliqua, Przes páłce pátrzić/ Widzieć yákoby nie bacząc. *Mącz* 63b, 31d; *RejPos* 49 [2 r.], 49v, 51, 54v, 197v (11); *RejZwierc* 260, 261; Ták dłuęo Niemcy w Inflanćiech pałtwili łię nád vbogą Szłáchtą/ nád poddánemi/ [...] á Miłtrż Inflancki przez łpáry ná to pátrząc nie karał/ áż [...] *GórnRozm* Dv.

»pilnie (a. pilno, pilniej) patrzyć« = *penitus introspicere* *Modrz* [szyk zmienny] (8): *BielŻyw* 44; *MurzHist* V3v; *RejWiz* [A9]; *ModrzBaz* 26v; W což pilniey pátrzyć? ná ludzkie przyęody? Czy w włafne łzkody? *WisznTr* 24; *ArtKanc* E4; *GrabowSet* Y; *CiekPotr* 70.

»z rejestru patrzyć« (1): Przywileie powieśmy ná kołku/ A ty wedle páná śiáđz/ páchołku. Tám dobra mył nigdy nie połtoi/ Gđzie z reyełtru pátrza [!] co przyłtoi *KochPieś* 23.

»patrzyć rozumem« (1): Iáko łtárzy/ iż połpolicie łą męđrłzy niź młodzi/ powłcięęliwłzy/ dáley páthrzą rozumem *GórnDworz* K3.

»patrzyć z drugiej, z jednej strony« [szyk zmienny] (2:1): *CzechEp* 128; Ale záś pátrż z drugiey łtrony/ kto Krolá łkarże/ kiedy co źle vczyni? *GórnRozm* C2v; *SkarKaz* 347a.

»patrzyć przez szpary, [przez skałubę]« = *być uważnym, wymagającym, bacznie przyglądać się i wyciągać wnioski* (1): Licź pieniáđze od łzáty/ pátrż pilno przes łpáry. Iełli łpełná włóęono ony drugie cwylke *BielSat* C2v; [A ty, panie Polaku, patrz na pana przez skałubę, któregoś sobie obrał, [...] żeby [...] nie z pany Czechy, ale z tobą spólnie radził *PismaPolit* 365].

»patrzyć [w co] jako we zwierciadło« (2): *RejZwierc* [207]; W włytdzie/ w pokorze/ w cnotách/ czyftą ząwzdy byłá. Pátrzcie/ profzę w iéy [*Maryi*] íprawy/ iáko we zwierciadło *SiebRozmysl* [M]v.

Szeregi: »nie patrzyć a nie obaczyć« (1): tze mu niepatrzcicie ánieobatzitzie íkod y krziwidi matky íwey R:P: *PaprUp* Kv.

»patrzyć i oglądać« (1): o páłterzách y wodzách trzody Bożey/ wiedzieć káždy/ y ná nie pátrzyć/ y w nich kościoł Boży/ ktorego oni ołobę ná łobie nofzą/ oglądać może. *SkarJedn* 15.

»patrzyć a poznać« (1): Pátrz á poznay/ iáko gorzko íeft/ íześ opuściłá Páná Bogá twego *SkarJedn* 387.

»patrzyć i radzić się« (1): A tak yelly maczie mocz teras yaka patrzczie y radzczie íye *LibLeg* 11/57.

»(nie) patrzyć i (ani) rozumieć« [*szyk 1:1*] (2): A nic ony tego niebożátká nie pátrzą áni o tym rozumieią/ íz íie Pan írodze poímiewa á ná wielkiey pieczy ma ty íprawy á poftawy ich. *RejPos* 306; ták Bog íiebie rozumieiąc y ná íię pátrząc rodzi inną perłonę/ to íeft Słowo *SkarKaz* 485a.

»patrzyć i uważać« (1): Pátrzyć W.M. w to y dobrze to vważác raczyż/ żeby rzecz tá końcá dobrego nie wzięłá [*tj. że nie wzięłaby*] *CzechEpPORz* **.

W przen (14) : ták íz y bez náuki rozum ludzki pátrząc ná dziełá rąk íego poznać go zá Páná y Bogá íwego może *SkarŻyw* A3; y przywiodł go [*Piotra*] Íędrzey do Páná Iezufa. W ktorego iáko Bog práwy ferce pátrząc: á widząc co było w Pietrze y co zniego być miało/ łowem go onym przywitał *SkarŻyw* 596; *ActReg* 173.

Fraza: »oko (oczy) patrzy(-ą)« (5): *RejZwierc* 22v; Oczy niewierne/ niewiernie pátrzą *RejPos* 208v *marg*, 211v, 234v; Oko/ powiáda/ wiary gdy íię w ferce czyiem iásnie oświeci na báranká Bożego / ízczerze pátrzy *SkarŻyw* 119.

Zwroty: »patrzyć oczyma cielesnymi« = *kierować się rozumem w oparciu o doświadczenie zmysłowe* [*szyk zmienny*] (4): *RejAp* 128; *GórnDworz* Mm4v; Słuchayże co niebożátká powiedáią/ ktorzy tylko cielesnymi oczymá pátrzyli ná ony íwięthe obietnice Páná íwego *RejPos* 230v, 209.

»cudzemi oczyma patrzyć« (2): wízákże znać to po íych przekładzie/ íz cudzemi oczymá pátrzyli. *BudBib* c2, b2.

»oczyma dusznemi patrzyć« (1): A ílz on rzekł: To íeft ciáło moje: nic wtym nie wátpmy/ ále wierzymy/ á oczymá dufnemi ná to pátrzymy. *SkarŻyw* 91.

»otworzonymi oczyma patrzyć« (1): Ták otworzonymi oczymá pátrzym ná chwałę Páńfką/ ktora w męce męczeńników przeżłá íeft/ ále w dzielności y íkutkach/ obecna íeft. *SkarŻyw* 567.

»patrzyć swymi oczyma« [*szyk zmienny*] (2): *RejPos* 247; Nalepiey on widzi/ kto íwemi á nie cudzemi oczymá pátrzy. *BudBib* b2.

a. *Sądzić, mniemać, uważać za kogoś a. za coś, traktować jako kogoś [na kogo, na co]* (10) : Pátrzyíz ná íędziego/ mowi ten S. á nie pátrzyíz ná íednaczą. *SkarKaz* 4b.

patrzyć na kogo, na co jako na kogo, na co (6): ná ktorego [*sędziego*] by ludzie/ iáko Horácýus powiáda/ iáko ná Bogá pátrzyli *GroicPorz* b2; *OrzRozm* Q3; przetoż krom wátpienia pátrząc ná íwięte/ iáko náśliczny obraz Boży/ zámilowánie Bołkie włobie wznieciż *SkarŻyw* A3, 112, 478; Teraz ná íprawy Boże pátrzym iáko ná rozebrány zegárek/ ná kołká y żelazká íego/ niewiedząc gdzie íię co przydáć ma *SkarKaz* 4a.

patrzeć jako na kogo (1): Gdyć ná przykładnych żywych páterzách zeydzie/ do tychże fie ácz iuż niewidomych á żywiących w Chryftulie/ wćiekay/ ták iáko ná żywe pátrz *SkarŻyw* A4.

patrzeć w kim na kogo ze zdaniem przydawkowym orzekającym (1): Dziwne to á wielkie rzeczy ktore ten święty czynił/ iakobyfmy wnim ná Moizefzá pátrzyli/ gdy wodę z fkały wywoził *SkarŻyw* 251.

4. Zwrócić szczególną uwagę, mieć na względzie, kierować się czymś; uważać za ważne, wyróżniać; *a(d)spicere, videre Vulg, PolAnt; inspicere, respicere Vulg; suspicere PolAnt* [w tym (nie dotyczy podgrup): z przeczeniem (120); *part praes act* (48)] (955) :

patrzeć kogo, czego (85): Nie trzebáciem mowy pátrzyć/ Ale dzieie mamy bączyc *BierEz* N2v; *BielŻyw* 162; *RejFóz* C2v *marg*; *RejKup* f2; *LubPs* P3v; Nie pátrzymy rozumu/ nie pátrzymy cnoty *RejWiz* 47v; Pan poftaw nie pátrzy iedno prawdy *RejWiz* Ddv, 48, 91v, 157 *marg*, 182 [2 r.], Dd; *Leop* Num 16/15; *RejZwierz* 12, 108; *BielKron* 33, 82; *KochSat* A3v; *GórnDworz* B5; A on im powieðał/ iż niczego inżego pátrzyć nie chciał/ iedno fercá wiernego á pokornego *RejPos* 29, 29 [2 r.], 43, 46, 133v, 181 *marg* (24); *BielSat* D2v, Nv; *RejZwierz* 13, 186v, 214, 217v, 251v; *BielSpr* 63; *Strum* Pv; *StryjWjaz* C; *CzechRozm* 89v; Ale iż wiele ich ták mniamáją/ żeby w rozdawaniu vrzędow/ pirwey pátrzyć miano śláchectwá/ ábo zacności domu/ niżli godności *ModrzBaz* [41], 17, 39, 61; *BielSjem* 37; (nagł) O COMIKACH DAVVNYCH [...] (-) [...] Włałnych fłow, gładkiey mowy, y w żárćiech wdźięczności [...], Nie pátrząc piáliście *CiekPotrŚredz*)?(4v; *CzahTr* F3v; *SkarKazSej* 693a; *KlonFlis* B4v. Cf *patrzeć czego na kim; czego w kim, w czym; czego ze zdaniem przydawkowym orzekającym; Fraza*, »czasu patrzeć«, »patrzeć czasu będącego«, »patrzeć pogody«.

patrzeć czego na kim [= u kogo] (1): Tak y na ludziech nie patrz fzachowanego odzienia, ale pozrzy iaki ieft tam wnątrz. *BielŻyw* 92.

patrzeć czego w kim, w czym (3): O wy co wieprzowi zażrzyćie/ Vrodzenia w nim pátrzyćie *BierEz* S2; Słuchayże iákiey godności Apoftołowie w tym pátrzyć kazáli/ rofkázuiąc áby obieráli tákie/ ktorzyby byli wierni/ dobrzy *RejPos* 23v; *ModrzBaz* 86.

patrzeć do czego (1): Nie pátrzymyż do Indiy zachodnich álbo południowych/ fkał mamy drogie kámienie y perły *GostGospSieb* +3v.

patrzeć na kogo, na co (163): *BierRaj* 18v, 22v; nie trzebá ná twarz pátrzyć Ale rozum w mężu bączyc *BierEz* E4v, B3, D2, M3v, N2; O nałf mily ftworzycielu/ nie patrz dzis na nałfe grzéchy *OpecŻyw* 129, 97v; *PatKaz* III 145v; *TarDuch* A2; *WróbŻołt* 10/8; *RejPs* 147v; *RejKup* Ov; *MurzHist* G4; *MurzNT* 51, 126, 131, *Mar* 12/14; *KromRozm* III F3v; *GliczKsiąż* P7; *LubPs* Z6 *marg*; *GroicPorz* fv; Nie pátrzę ia ták wiele ná fłowá/ áni ná literę/ iáko wy pátrzyćie/ ále pátrzę ná rzetz *KrowObr* 204, 76, 189, 204 [2 r.], 242v; *RejWiz* 47v, 76, 91v, 97, 122v, 157, 169v; *Leop* 1.Reg 16/7, 4.Esdr 8/26, *Eccli* 35/15, *Is* 66 *arg*, *Matth* 22/16; *OrzList* d3v; *OrzRozm* P2v; Sędzye á Miłtrze będzycie mieć nád fobą/ [...] coby fprawiedliwie fądzili/ nie pátrząc ná dáry/ zacność/ álbo przyiacielftwo *BielKron* 44v, 65, 210, 315; *OrzQuin* G2v [3 r.], K2v; Dworzánin ná naymnieyfzą rzecz pátrzyć ma. *GórnDworz* I7v, Lv, L8v [2 r.], Q2v, V4, Hh6, Ll6; *HistRzym* 128; *RejPos* 56v *marg*, 170v, 181, 181v [2 r.], 202v (10); *BiałKat* 26 [2 r.], 93v; *BielSat* N4v; *GrzegŚm* 45; *RejZwierz* 19, 186v, 190v; *WujJud* 77 [2 r.], 114; *WujJudConf* 255v; *BudBib* Is 22/11; *BudNT* Act 10/35; *StryjWjaz* C; *CzechRozm* 35, 83v, 131, 227, 228v (8); *SkarJedn* 228, 357; O Panie/ iáko mnie wdźięczne fą vftáwy twoie [...].

Ná té pátrząc/ mijam ściéłzki dáléko złośliwych *KochPs* 183; Bo święci ták táiemnie vmierájący/ nie ná świecką łławę v ludzi/ ále ná onego nieprzewrotnego łędziego y ná odpłatę wieczną pátrzyli. *SkarŻyw* 130, A5v, 252, 285, 598; *CzechEp* 5, 35 *marg*, 43, 51, 88 *marg* (8); *KochPhaen* 5; *ReszList* 154; *WerGość* 213; *PudłFr* 76; *GórnRozm* F, G2; *ZawJeft* 41; *ActReg* 117 [2 r.]; Nie pátrz ná moje głupstwo/ odwroc oczy łwoie/ Od łprońności moich *GrabowSet* K3, Dv, O4v, Q4; Chriřtus nie patrzy na krew, ale na zasługi. *WujNT* 84 *marg*, 147, 281, 742, Yyyyy; *WysKaz*)(3v; *SarnStat* 465; *SkarKaz* 84a, 279b, 347a, 484b, 514b, 519a; *CzahTr* F4, H; *SkarKazSej* 670b, 690b, 694b; *SzarzRyt* B4v; *SzarzRytJSzarz* n1b 2v. Cf *patrzyć na co w kim, w czym; na co ze zdaniem przydawkowym orzekającym; Ze zdaniem dopełnieniowym*; »patrzyć na czas przyszły«.

patrzyć na co w kim, w czym (2): Są też y drudzy/ ktorzy tylko miłością y powolnością zięci/ ninacz inřzego niepátrzą w onym Pánie ktoremu przyřługuią *KuczKat* 400; *CzechEp* 325.

patrzyć w co (4): Cnotá mój cěl/ w który pátrzę/ y twoiá vřtává. *KochPs* 180; *GostGospSieb* +3v. Cf »patrzyć jako w cel«, »patrzyć jako we źwierciadło«.

patrzyć na co (2), *czego* (1) *ze zdaniem przydawkowym orzekającym* [w tym: *iż* (1), *jako* 'że' (1), *zaimek pytajny* (1)] (3): Tu pátrzy závždy pilnie Pan łumnienia iego/ O czym mu łie myřł para nędzniká márnego. *RejWiz* 130v; *SkarKaz* 116b; Ná Wenecyá nie potrzebá pátrzyć/ iż ták dlugo/ to iest 1100. lat łtoi. *SkarKazSej* 691a.

Ze zdaniem dopełnieniowym [w tym z *zapowiednikiem: na to* (13); *zaimek względný* (6), *iż, że* (5), *jesli, li* 'czy' (5), *zaimek pytajny* (3), *aby* (1)] (20): *RejKup* e4; *RejWiz* 60; bo tho ich [*białychgłów*] obyczáy/ [...] iáko owce/ to czynić/ co pirwřza vczyniá/ nie pátrząc nic zleli/ dobrzeli *GórnDworz* N, G5v, S3, L16; *RejZwierc* 236; *MycPrz* II A3; Boć ná to pátrzyć nie trzebá/ iż też Iezus Chriřtus cźłowiekiem iest prawdziwie. *CzechRozm* 210, 230v; *ModrzBaz* 86; Nie tylo ná to pátrząc co przed oczymá iest/ ále słowá łię też iego trzymamy. *SkarŻyw* 91, A2, 51; iż ná to bárzo pátrzą cudzoziemcy/ iáko łię wy z łobą/ y iáko z obczymi obchodźicie. *GórnRozm* B3v, B3, E3; *ActReg* 78; *GórnTroas* 50; ieden drugiego miey zá więřzszego y łepřzszego/ nie pátrząc ná to co ty mařł/ ále co drugi ma. *SkarKaz* 83b.

W charakterystycznych połączeniach [o Bogu]: *patrzyć ducha, niewinnej myřli, powinności, prawdy* (2), (*czystego, pokornego, prawdziwego, wiernego, uniżonego*) *serca* (17), *uczynkow* (2); *patrzyć na niskiego, na pokorne* (3), *na (dobre, pokorne, wierne) serce* (6), *na sirotkę, na ubogą wdowę, na uczynek* (3), *na umyřł* (2), *na zasługi* (2).

Fraza: »ty (wy) tego patrz(cie) (sami)« = *to twoja sprawa, twój problem* [*szyk zmienny*] (2): Zgrzeřzyłem/ wydawřzy krew niewinną. Oni zaś rzekli: A nam co do tego? ty tego pátrz. *LatHar* 697, 699.

Zwroty: »patrzyć jako w cel« (1): pátrz závždy iáko w cel w Krzeřciáńřką powinność łwoię *RejZwierc* 179.

»czasu patrzyć« [*szyk zmienny*] (9): *BierEz* E; Przed wřzitkimi twemi rzeczami cźáfu patrz *BielŻyw* 130; *RejKup* e2, e4v; *BielKom* E2; *RejPos* 317; *BielSjem* 29; *BielRozm* 17; á broná Pan roley/ bo ná bronie wřzyřtko należy/ ktorey trzebá tákiego cźáfu pátrzyć iáko nářiano. *GostGosp* 160.

»patrzyć na czas(y) przyszłe(-y); patrzeć czasu będącego« = *kierować się myślą o przyszłości* (2;1): Służećiem to ná mądrego/ Pátrzyć czału będącego. *BierEz* G; Lepšie ieft dzyecię vbogie á mądre/ niżli krol ftáry á głupi/ ktory nie pátrzy ná przyłzłe czały. *BielKron* 80; *RejZwierc* 238v.

»z daleka patrzyć« (1): Vczyniliście też row miedzy murámi/ ná wodę ftáwu ftárego/ á nie ogládáliście fię ná íprawcę iego/ y ná ítworzycielá iego zdaléká niepátrzyliście [*non suspexistis*]. *BudBib Is* 22/11.

»patrzyć pilnie (a. pilno)« [*szyk zmienny*] (3): *RejKup* e2; *RejWiz* 130v; bo ná thych [*królów*] ípráwy/ pilniey Bog pátrzy *GórnDworz* Hh6.

»patrzyć pogody [= *sprzyjającej okazji*] [*szyk zmienny*] (3): Naprzot tego ítrzec ná írodzey Bys przedal iako nadrozey Ktemu czały [!] á pogody Patrs pylno kupycz bes lkody. *RejKup* e2; *BielKom* E2; *BielSjem* 29.

»patrzyć [w co] jako we zwierciadło« (1): iedno w zakon dufác/ á pátrzyć weń iáko we zwierciadło. *RejPos* 166v.

Szereg: »dbać albo patrzyć« (1): ták dzis máło co dbáya álbo pátrzą ná dobroć á cnotę. *GliczKsiqz* P7.

W przen (3) : Abowiem íprawiedliwy ieft pan bog/ [...] bo ná íprawiedliwoć patrzy oblicze iego. *WróbŻółt* 10/8.

Fraza: »oczy [czyje] patrzą« (2): *RejPs* 147v; czemu oczy twoié/ Niechą ná vftáwiczné pátrzyć próby moié? *ZawJeft* 41.

Przen (7) :

patrzyć kogo, czego (4): *RejZwierc* 178v, 236v; Aliści z zimy láto: áliści biésiádá/ Która mieyfcá nie pátrzy/ z trunkiem chodzi rádá. *PudlFr* 64. *Cf Zwrot*.

patrzyć na co (2): Więć [*śmierć*] nie pátrzy ná ftány áni ná młodości/ Wízytko záwždy zá rowno v iey fláchetności. *RejWiz* 87; cnotá nie pátrzy ná zaplátę iedno ná fwoię przyłtoyność. *SkarKazSej* 670a.

Zwrot: »patrzyć czasow« (1): Iż nigdy íprawiedliwość nie ma pátrzyć czałow *RejZwierc* 43v.

a) *W antropomorfizowanym opisie gry w szachy [czego]* (1) : Szyku nie pátrzą/ ípołem fie motáią/ Czarni ládágdzie/ y biali pádáią. *KochSz* B3v.

a. *Brac z kogoś wzór, naśladować [w tym: na kogo, na co (19)]* (20) : *RejRozpr* 13v; bo pospolicie ludzie patrzą na przełożone, bo quales essent principes, tales reliquos cives esse solere *Diar* 71; *OrzList* c2v; *BibRadz* *2v; Ale iefliże my ná proftość przodkow náłzych pátrząc/ ich brodem w tey Exekucyey poydziemy/ beśpiecznie do brzegu przebrniemy *OrzRozm* Iv; *GórnDworz* M5v; *BiałKat* 151; Nie pátrż ná ty kochánki w rzezáných kábaciech/ Ani też rády ízukay w nabożnych práłaciech. *PaprPan* Bv; á mátki niech ná przykład tey mátki pátrzą. *SkarŻyw* 208, A4v, 132, 481; *CzechEp* 281; *WujNT Hebr* 12/2; *PowodPr* 80; *VotSzl* A2; *KlonWor* 28.

patrzyć czego (1): Wízytek świat póspolity pátrzy Krolá íwego Obyczáiw/ trzyma się wízech półtepkow iego. *ModrzBaz* 23.

W charakterystycznych połączeniach: *patrzeć obyczajow; patrzeć na cnoty, na Jezusa (3), na męże doskonałe, na mistrza [= Jezusa], na pana (2), na Pana [= Jezusa], na przełożone, na przykład [czyj], na święte.*

Zwrot: »pilnie patrzeć« (1): Przez ćirpliwość łpieźmy sie/ do boiu nam nąznáczonégó/ pilnie pátrząc ná dołkonálégó łprawcę Wiáry nálzézý Iezufá *BiałKat* 90v.

Szereg: »patrzeć i uczyć się« (1): iákoby rzekł: niechcę iedno zdzieći máłych przykład brác/ ná męże dołkonále pátrzyć y z nich łie vczyć nie będę. *SkarŻyw* A5.

b. Użycia w imp skierowane do odbiorcy (partnera dialogu, słuchacza, głównie zaś do czytelnika) stanowią sygnał skierowujący jego uwagę i podkreślający ważność przekazywanych treści lub pełnią funkcję nawiązania kontaktu z odbiorcą; często z dodatkowymi elementami znaczeniowymi: 'pomyśl', 'zastanów się', 'wiedz'; *adspicite, vide(te) Vulg, PolAnt* [w tym: z rzeczownikiem w V (39); *patrz* (573), *patrzcie* (72), *patrzmy* (27), *niech patrzy* (1); z *pt -ż(e)* (130)] (673) :

patrz kogo, czego (41): *RejKup* dd5; *RejWiz* 31v, 71v, 168v; *RejFig* Bb6; *RejZwierz* 62v, 104v [2 r.], 105; *RejPos* 253v; *WujJud* 262; *BudBib Ier* 2/31; Pátrźmy iuż łámego tylko fundámentu od X.K. opifánego *CzechEp* 230, 114; *PudłFr* 48; *BielRozm* 26 [2 r.]; Patrzciełz tich przijaciol co łie wam teras znowu doprzyazni wkrałc chca *PaprUp* G2v; Pátrź obyczáiu łwieckich powinnych; ktorzy wielkie nabożeńłtwo/ [...] żárzliwość o religią y o chwałę Bożá/ máią zá łzaleńłtwo. *WujNT* 136; *WysKaz* 30. Cf *patrz czego na kim; czego w czym; kogo, czego ze zdaniem przydawkowym orzekającym; kogo, czego ze zdaniem luźno nawiązanym; Ze zdaniem dopełnieniowym.*

patrz czego na kim (3): Tákże też tego [możności a chwały Boga] pátrź y ná Dánielu w onym dole między łrogie Łwy włádzonym. *RejZwierc* 174, 174 [2 r.].

patrz czego w czym (1): KToby łię chćiał przypátrzyć pilnie łwiátu temu/ Może go wnet przyrownác kwiátu odmiennemu Ktory poránu telko ma máło piękności/ Iák ij vćzćkniełz w godźinę pátrź w nim odmienności. *CzahTr* C4.

patrz z czego (1): Kto łwe połty/ modlitwy/ y inne nabożeńłtwá/ nád zbáwienną potrzebę bliźniego przekłáda/ pátrź z tego przykładu/ iáko miłości Bożey y bliźniego máło w łobie ma. *SkarŻyw* 238.

patrz na kogo, na co (81): *OpecŻyw* [61]v; *PatKaz III* 129v; *RejWiz* 113; Pátrźże ná to cne panię/ tego Tęczyńłkiego/ Stáre cnoty y łpráwy/ znydzýełz w łeciech iegó. *RejZwierz* 61v, 51 [3 r.], 104v [2 r.]; *BibRadz* 1.Cor 10/18; *BielKron* 362v *marg*; Pátrźcie ná ptałzki niebiełkie/ kthore nie łieią áni żná/ [...] á Ociec wálz niebiełki dawa im żywność ich. *RejPos* 217, 32v [2 r.]; *RejZwierc* 58v [2 r.], 220v, 243v; PAttrz ná ty dwie łobie wychowánia cnego/ A czegoś nie ielł łwiádom záráz doználz włzego. *PaprPan* C2v; *SkarJedn* 297; Pátrź ná złośliwą zdráde Arryulzowę. *SkarŻyw* 389 *marg*, 173, [197], 243, 333 *marg*, 528 *marg*; *KochDz* 105; *ReszPrz* 32; *GórnTroas* 49; *WujNT* 2.Cor 10/7; *CzahTr* E4. Cf *patrz na co jako na co; na kogo, na co ze zdaniem przydawkowym orzekającym; na kogo, na co ze zdaniem luźno nawiązanym; Ze zdaniem dopełnieniowym.*

patrz na co jako na co [= że jest jak coś] (1): Pátrźcie ná bliłką łásiedzką žiemię Węgrow niegdý bogátých y możnych. Ná ono złóte iábłko krolełtwá ich/ iáko ná oblećiály dom/ iáko ná dąb z ktorego liście opádłý *SkarKazSej* 682b.

patrz w co (1): Ale to opuściwfyz/ pátrzm y w ono co piŕze *fol.* 226. mowiac/ iż pan Chrifus mieýłcem ogárniony nie był *CzechEp* 194.

patrz za kim (1): PATrzze zá tym hufarzem/ ze łbem nápierzoným/ Włafnieby go mogł przezwác/ nápoły łzalonym. *RejZwierz* 139v.

patrz na kogo, na co (28), kogo, czego (12) ze zdaniem przydawkowym orzekającym [w tym: zaimek pytajny (19) – jak(o) ‘jak bardzo’ (13) –, jako ‘że’ (11), iż (6), jeśli ‘czy’ (4)] (40): *OpecŻyw* 72; *OpecŻywPrzedm* C3v; *RejKup* h7v; Pátrz ná tę cíchą wodkę co ták flábo płynie/ Iż wnet zálie natychmiałt lámá w zyemię ginie. *RejWiz* 35, 52v, 84, 149v, 153; Pátrz wiáry/ pátrz náuki/ pátrrze nabożeńftwá/ Ielli náwłzem nie naydzyefz/ iáwnego łzaleńftwá. *RejZwierz* 104v, 126, 130; *BielKron* 80v; Pátrzcíe ná łwe chłopiétá iák łprośnie wołáią *Prot* C2v; *GórnDworz* Ll5; *RejPos* 217, 248v; *BielSat* B3v; Pátrz zálie pogáńłkich krolow/ [...] czym łobie wycięzyli poddáne łwoie. *RejZwierz* 45, 7 [2 r.], 52, 53, 65v, 70v (12); Pátrz dźiwney zdrády y chytrości Kálwinowey/ iákoć iá dźiwnie kręci. *WujJud* 249v; *PaprPan* R3; Pátrz ná Lotrá iáko iedney godziny pokutuiác/ z krzyzá do niebá włtępuie. *SkarŻyw* 168, 414 *marg*; *KochPieś* 12; *BielRozm* 12, 28; *GórnTroas* 44; Pátrzcíe ná przykłády łwiętych/ iáko w tey miłości ku ludu łwemu/ to iełt Rzeczypołp: gorácy byli. *SkarKazSej* 667b, 667b, 682b.

patrz na kogo, na co (17), kogo, czego (4) ze zdaniem luźno nawiązanym pełniącym funkcję przydawkowego (21): pátrz tego łotrá łzpetne⁸⁰ Iużci ięzyká długiego. *BierEz* B4v; *OpecŻyw* 65v; *RejWiz* 87; *RejZwierz* 106; *GórnDworz* Ee8v, Kk; *RejPos* 4v, 120v; Ale iuż pátrz ná ty proroki Heliałze/ Awenyeliki: gániá chrzełt máłych dźiatek *BiałKat* 261; *BielSat* D2v; pátrz ná białą głowę/ Gdy łwłzetecznieie wnet odmieni głowę. *RejZwierz* 220v, 16, 58v, 75, 159v, 231; Pátrz ná wyłoká mądrosć Bofká: Piotrá obrał z rybołowftwá/ á Páwła z tych co namioty robiá. *SkarŻyw* 595; *BielRozm* 10; *SkarKaz* 384a; *CzahTr* E4; *KlonFlis* E2.

Ze zdaniem dopełnieniowym [w tym z zapowiednikami : na to (4), tego (1); zaimek pytajny (288) – jaki ‘jak wielki’ (71), jak(o) ‘jak bardzo’ (46) –, jak(o) ‘że’ (103), iż, że (62), jes(t)li, li, by ‘czy’ (17)] (470): *BierEz* K3, Q3; Patrzcie tu ludzie rołkólłni/ iákátz rołkólłs miál na tym łwiece krol niebiełki. *OpecŻyw* 102v, 11, 14, 15, 24, 26v (19); *PatKaz II* 63; *PatKaz III* 92; *WróbŻołt* C5v, K6v, Q3; A yełli máło ná tym małz/ pátrrze co łam pan Kryftus opowyedzyáł. *KromRozm I* E2, Dv, G3v, I2v, M4; *MurzNT Mar* 4/24; *KromRozm II* g3v, o2; *KromRozm III* Ov, Q; *DiarDop* 111; *BielKom* D6, G3v; Ale wedle rozumu pátrz iáko iftności/ Chociay łá niewidome/ czyniá łwe możności. *RejWiz* 112v, 30v, 37, 40 [3 r.], 49v, 50 (49); *Leop Tob* 13/6; *RejFig* Aav, Bb7, Cc2v, Dd7; *RejZwierz* 2, 2v, 4, 14v, 16v (24); *BibRadz Luc* 8/18; *BielKron* 81 [2 r.], 231, 244; *GrzegRóżn* Ov; *KochSat* A4; *OrzQuin* Aa2v; *RejAp* 8, 38v, 53v; pátrzm yłz iáki wnet niepożytek/ zá tym pożytkiem przyłzedł *GórnDworz* I, D5, F7v, O4, O4v, O5v (13); Pánié pátrz by [= czy] then tho łwięty ktorego łzukáią nie był náłz pielgrzym *HistRzym* 125; A tu pátrz moy miły Krzełłciáńłki człowieczé/ co thu Ewányeliłtá powieda *RejPos* 251, A2, 127v [5 r.], 166v, 227, [236] (16); Pátrzcíe/ iżem ia iełt łam/ á niemáłz inłzého Boga nád mię *BiałKat* 3v, 73v, 148v, 196, 198v [2 r.]; Pátrz záie co kólztuie kólzulká Perłowa *BielSat* Dv, B3v, C3, C4v, D4v, H; A nákoniecz pátrz miedzy vcźiwemi łtany/ kto tylko iednego zdrádzi/ álbo łie przećiwko iednemu niepoćiwie záchowa/ z iákim włtidem á z iáką lekkofciá tego wzywác mułi.

RejZwierc 37; A thák poćiwy człowiek pátrż/ ázali fie nie ma ná co rozmyflác/ fłyfząc ták ftráfzne á ohydne przypadki przyrodzenia fwego? *RejZwierc* 68; Pátrż gdy poćiwy ftoi przy cney prawdzye/ Iefli w niey iny kto zły przymiot naydzye. *RejZwierc* 216v, 11v, 12v, [28²], 29 [3 r.], 33v (137); *BielSpr* b2, 75v; *WujJud* 41, 42, 49, 65v, 85v (12); Pátrż czytelniku że fię tu [...] iáwnie znaczy. Iż nie z Ebreyfkiego/ ale z Lácińfkiego przekładu [...] Brzeſcy tłumácze/ przekłádali. *BudBib* b2v, 1.Par 21/23; *HistHel* B; *MycPrz* II A4, Bv; *Strum* E4; *BiałKaz* I; *BudNT* Mar 13/1, li3v; *CzechRozm* 35, 73 marg, 75, 246v, **3v; *SkarJedn* 124 marg, 188 marg [2 r.], 250, 253, 307 marg (10); *KochOdpr* C3; *Oczko* 9v; Iam żártował: ále pátrżcie ná co mi ten żárt wyfzedł. *SkarŻyw* 126, 15, 91 [2 r.], 98, 118, 126 (34); *MWilKHist* B3v; *StryjKron* 230; *CzechEp* 38, 114, 181, 192, 279, 298, 299; *NiemObr* 109; *KochFr* 131; *KlonŻal* C2v, C3, C4; *ReszPrz* 5 [2 r.], 32, 56, 75; *ReszList* 180; *WerGość* 262; *BielSen* 11; *BielSjem* 6, 12; Pátrż/ iáko ią nadobnie naturá fтворzyła/ Ze wſzytkę práwie gładkość przy niéy zoftáwiła. *PudłFr* 69, 70; *ArtKanc* B2v; *BielRozm* 13, 20, 23, 25, 32; *KochProp* 9, 13; *PaprUp* G3; *ActReg* 22; *GórnTroas* 28, 59 [2 r.], 62; *GrabowSet* T3; *OrzJan* 103; *WyprPl* Bv, C; *LatHar* 683 marg, 711; *KolakCath* C2v; Pátrż iákie bępieczeńftwo/ mądrość y náuká była S. Apoftołow po przyięciu Duchá S. *WujNT* 411, 44, 143, 216, *Luc* 8/18, s. 435 [3 r.] (13); *WysKaz* 45; *SiebRozmyśl* B, K4v; *KlonKr* D4v; *SkarKaz* 83b, 245a, 312b [2 r.], 385b, 456a (10); *CiekPotr* 66; *GosłCast* 69; *SkarKazSej* 666a, b, 677b, 678a, 680b [2 r.], 688a, 692a; *KlonFlis* C4; *KlonWor* **v; *SzarcRyt* D2v.

Ze zdaniem luźno nawiązanym pełniącym funkcję dopełnieniowego [w tym: bezspójnikowo (62) – zdanie niewspółrzędne z podrzędnum w antepozycji (43), zdanie pytajne (6) –, ali(ści), alić (3), ano (2)] (68): Pátrż/ młodość gdy podrafta/ nic fwowolnieyfzego/ Nie może być ná fwiecie *RejWiz* 89v; Pátrżże w nocy iednemu áno fkrzynie łupią/ A drugie też odárto co ieżdżili s kupią. *RejWiz* 140, 15v, 43, 88, 111v, 113v (23); Iął figle vkázowác/ y wziął wiązań fiáná/ Pátrżciefż pánowie brácia/ będzie wnet odmiáná. *RejFig* Cc3v, Bb6v; *RejZwierz* 106, 139; Pátrżciefż brácia/ izali gdy kto wrzuci nafienie pŕzeniczne w ziemię zaráz fie vczyni z niego ziárno. *SarnUzn* C2; *RejPos* 29, 227v; Bo pátrż pochwili álic mu leią fyropy w gárdło *RejZwierc* 61v; Bo pátrż gdy kto komu pieniędzy pożyczá/ tho mu bárzo dziękuia. *RejZwierc* 100v, 10, 20v, 44, 50v, 56v (28); *BudBib* *Eccle* 1/10, *Ez* 4/15; *SkarŻyw* 16; *WerGość* 235; *BielSjem* 22; Ale pátrż/ owo Pirrhus rozgniewány bieży *GórnTroas* 66; Lecz pátrż: ánim obaczył/ gdychmy przeiecháli. *WyprPl* A4; *KlonKr* A4v.

Z określeniem kierunku (3): Pátrżże ná zachod fłóncá kto też z námi fiedzi/ Chociay fą náfzy mili fálkáwi fáfiedzi. A obchodzą fie z námi nadobnie pomiernie *RejZwierc* 246; *BielSpr* b2 [2 r.].

W połączeniu intensyfikującym (1): Pátrżayże á pátrż pilno/ wiele ftanow á wiele narodow wzięło vpadek przez to fwięte zyáwienie iego. *RejPos* 29.

W charakterystycznym połączeniu: patrz(cie) tu (33).

Połączenie: »patrz je(d)no« [szyk 7:1] (8): A patrz yedno tey potwory Gdzyfs [!] fię vczył tei pokory Złozil raczky fchylił głowkę Aby miał pretka wymowkę *RejKup* dd5; *BielSat* C4v; *RejZwierc* 53, 70; *MycPrz* II A4; Pátrżże ieno iáka tu praca/ kiedy ktho co robi á nie dożrzy fátecznie. *Strum* E4; *WerGość* 235; *BielRozm* 23.

Frazy: »patrzże po chwili« (1): Ledá o máłą krzywdę áli fie wnet biją/ Pátrżże záfię pochwili áli z fobą piją. *BielSjem* 22.

»patrz diable« [w funkcji wykrzyknienia] (1): Pan niewiadomie przyſzedł/ kołáce do domu/ Pátrz dyable pewnie náłzy/ nie wyda gomonu. *RejFig* Bb6v.

»patrz każdy« (4): *RejZwierz* 65; pátrz że káždy godnili łą/ áby ták byli wezwáni iáko fie miánuią/ Bożogrobkimi rycerzmi. *BielKron* 231; *GórnDworz* Gg; *RejZwierc* 55.

»kto ma oczy niech patrzy« (1): Lecź tu kto ma oczy niech pátrzy: Kto ma wízy niech łuſha: iefliź fię co o Bogu łynu łąpoliftnym przed tym będącym mowi/ á nie ráczey wſzytko zgołá o człówieku Mefyázu. *CzechEp* 298.

»patrz pilno (a. pilnie)« [szyk zmienny] (12): Patrz łąm pilnie Franciſzku miły/ tu virzyſz że wſzytki grzechy twoie/ w panu Chriſtufie łą łąkárané *MurzHist* G; *RejWiz* 128; *RejZwierz* 2; *RejPos* 227v; *BiałKat* 198v; A ták tu pilno pátrz co to iefł/ á iáko tho iefł wielka rzecz miłóść poddánych przeciwko pánom łąwoim. *RejZwierc* 45, 41v, 98v, 102, 264v; *CzechRozm* 35; *BielSjem* 6.

Szeregi: »rozmyślaj a patrz« (1): Rozmyſłayże tu a patrz iáko łąkawkie ij ochotnie fie w tym wezwaniu ijm [Jezus] vkazowál *OpecŻyw* 40.

»patrzmy i uważajmy« (1): A pátrzmy/ y vważajmy/ iáko fię w tych łąwóiech Boſtwo Pána Chriſtufowe opiſuie *NiemObr* 109.

»patrzcie a wieǳcie« (1): Pátrzcie łąnowie y narodowie ludzcy/ á wieǳcie: iż fię żaden nie oſzukał ktory náǳieię w P. Bogu miał. *SkarKaz* 551a.

W przen (1) :

Fraza: »patrz okiem serdecznym« (1): Patrz tu okie^m ferdeczny^m/ iáko fie tam na oné górze korzy przed oytcem łąwym niebieſkim *OpecŻyw* 53v.

Przen (2) :

patrz na co (1): *LatHar* 184 cf *W połączeniu intensyfikującym*.

W połączeniu intensyfikującym (1): O Dułzo moiá/ dułzo mizerna [...]: vważ złość twoię/ przeraź łątráchem myſł twoię. Pátrz/ nędznico/ pátrz ná łąprofná złość twoię. *LatHar* 148.

α. *W zwracaniu się do Boga z prośbą o zmiłowanie [ze zdaniem dopełnieniowym; w tym: zaimek pytajny (4), jako 'że' (1), że (1)] (6)* : *TarDuch* E2v; Vziy nádemná litoſći/ Boże nieogárníony/ Pátrz/ w iákiéy niebeſpiecznoſci Iefłtem dźiſ łąłóžony. *KochPs* 13; *GrabowSet* I2; PATrz Páne BOże moy iáko ſwiát wſzytek pełny iefł ſideł łążądliwoſci/ ktore nágotowano nogom moim. *LatHar* 589, 269 [2 r.].

5. *Chcieć coś uzyskać, coś uczynić, starać się, dbać; videre Vulg, Mącz, PolAnt, Modrz; quaerere Vulg; respicere PolAnt (324)* :

patrzyć czego (70): *BielŻyw* 139; Zawzdy łąwey łąwyy patrzá czudzey nie rułzaią *RejJóz* H; *RejWiz* 93; *Leop Ruth* 3/10, *Prov* 28/17, *Dan* 6/4; Ale pewny przyiáciel/ dáry nie zrułzony/ Pátrzy iáko łąwey włąłney/ przyiácielſkiey łątrony. *RejZwierz* 36v, 31v, 62, 72, 92; Ty łą łąwóá Epikurow ktorzy nic inłzego nie patrzá iedno rołkołzy łąwey. *BibRadz* II 98b *marg*; *BielKron* 165v, 353v; *OrzQuin* V; *SienLek* 17; *RejAp* 141v; *GórnDworz* Ll2; *RejPos* 70v, 291v; *RejZwierc* 41, 97v; A (ktemu) pſi obźárlwi/ nie znáią náłycenia/ łąmi teź páłterzowie nie vmieią (nic/ áni) rozumieią/ wſzytcy drog łąwoich pátrzą *BudBib Is* 56/11; *ModrzBaz* 3v; *PudłFr* [2]; *StryjKron* 255; *BielRozm* 8; *ZawJefł* 33; *KlonWor* 58. Cf *patrzyć czego z czego; Ze zdaniem dopełnieniowym; Przysłowie, Zwroty*.

patrzyć czego z czego [= *kierować się czymś przy wyborze*] (1): Nie z bogactw ani z fláchechtwá Trzebá pátrzyć przryaciéłtwa [!]. *BierEz* S2.

patrzyć na co (7): Ale chcézli ty pociechy prawdziwey [...] wżyć/ tedy nie iedno małz pátrzyć ná taką co tylko lámo ciáło ciefzy *RejZwierc* 114v; *ModrzBaz* 68; *SkarŻyw* A3v; *SkarKaz* 610a; *SkarKazSej* 659a. Cf »patrzyć na pożytek, na prywaty«.

cum inf (3): opathrzmy [*lege*: o! patrzmy] dobrze czynycz nyetelko przed bogyem ale teŝch przed ludzmy *PatKaz III* 148v; *BielŻyw* 44; lecz iefli czego inŝzego wtem [*rzádzzeniu państwem*] wiécey pátrzą/ to ieft/ ábo bogáctwy/ ábo iákim inŝzym ŝczęściem/ zacność domu ábo narodu ŝwego záchowác/ tedy ie profto zgołá Oligárchiá zowá. *ModrzBaz* 3v.

Ze zdaniem dopełnieniowym [*w tym z zapowiednikami: tego* (10), *tam* (1); (*a*)*by*, *żeby* (39), *zaimek względny* (3), *jakoby* 'żeby' (2), *zaimek pytajny* (2)] (46): *BierEz* C4, M4; *RejWiz* 88v; *RejZwierc* 142; Bydło wiécey nieŝzuka iedno aby tilo/ Tego łamego patrząc/ co ieft ciáłu miło. *KochSat* B4; *RejPos* 291v, 347v; Iákom y łam doŝwiádfzył y od ludzi ŝyŝę/ Ze mu nigdy tám pátrzyć nie dopuŝci cnotá/ Coby zwáli pocźciwi że tho zła robotá *PaprPan* Hv; *ModrzBaz* 10v, 29, 132; że ŝye tego biore Pátrzyć/ zkąd bym mieć mogł w ŝwéy chudobie podporę. *KochMarsz* 154; *ReszPrz* 93; *GórnRozm* B2v, B3; Idź pátrż/ áby twé ŝpráwy w domu ŝye toczyły Porzádnie *ZawJeft* 21.

~ *patrz(cie)*, *niech patrzy* + (*a*)*bys(cie)* itp. = *w funkcji imp czasownika będącego orzeczeniem zdania dopełnieniowego* (30): By cię przeciwnik nie wzgárdził Pátrż by mu ŝie oŝtro ŝtáwił *BierEz* F4v, Ev, F4v [2 r.], G [2 r.], N3, Rv; *FalZioł* V 70, 104v, 114v; *BielŻyw* 15, 17, 35; *KromRozm II* 13v; *GliczKsiqż* M8; *KrowObr* 70v; Pátrćiefz tego ábyŝcie wypełnili Cerymonie *Leop Deut* 11/31, *Matth* 18/10; *BielKron* 141; *Mącz* 478a; *SienLek* 4v, 12v; *RejZwierc* 236v; gdy przyidzieŝ do Bawelá/ tedy pátrż żebyŝ czytał wŝytkie te ŝłowá. *BudBib Ier* 51/61; *ModrzBaz* 59; *SkarŻyw* 183, 429; *PudłFr* 13; *WysKaz* 48. ~

Przysłowie: Kto we zniwá pátrży chłodu Náćierpi ŝie żimie głodu *BierEz* Mv.

Zwroty: »pilnie (*a*. pilno) patrzyć« [*szyk zmienny*] (4): *BierEz* R2v; Káždy teŝ w ŝpráwách ŝwoich/ ma pilnie pátrzyć [*diligenter respiciendum*] ná ten ŝpoŝob żywotá w ktorem mieŝzka *ModrzBaz* 68v, 10v; *PudłFr* 13.

»patrzyć pożytku, zysku, prywaty; patrzyć na pożytek, na prywaty« = *respicere ad avaritiam* *PolAnt* [*szyk zmienny*] (9:2:1;1:1): Nie pátrzą dobrá poŝpolitego/ Iedno pożytku ŝwoiego. *BierEz* M3, I4, O2v; *BielŻyw* 65; *KromRozm III* M7; *RejZwierc* 36v; (*nagł*) Sługá dobry. (–) [...] Pátrży páńfkich pożytkow/ á zbytek go mierzi. *RejZwierc* 118; *RejPos* 124; *KuczKat* 345; iuŝ tu nie pátrzyć ani ná priwaty/ ani ná zbyth wielkich wczáŝow ŝwoich. *RejZwierc* 41; *BielSpr* 46v; *BudBib Is* 56/11; *CzechEp* 51; Rzeczápoŝpolitá hándlowác á ŝobie z niey zyŝku pátrzyć nietylko ieft rzecz hániebna á ŝkáráda/ ále iefth bezecna y niecnotliwa *Phil* Q3.

»patrzyć (co by było) ŝwego, sam ŝiebie, ŝwej rzeczy« [*szyk zmienny*] (16:2:1): [*gospodarz*] Pilnieyći ŝwey rzeczy pátrży/ Do káżdego káťá náŝrzy *BierEz* R2v, M4; *RejRozpr* E, K3; *RejKup* h6v; *KromRozm III* F8v, H6v; *RejWiz* 76v, 109v; *OrzRozm* O3; Perge tu, Pátrż ty ŝwego. *Mącz* 350d; *RejZwierc* 232, 233v; Drugdy mowił: Pátrćie fami ŝiebie/ ay mm ŝpráwom daycie pokoy *SkarŻyw*

107, 461; *KochSz* B2v; *ReszPrz* 93; *ActReg* 53; ieden drugiego máiąc zá wyźlżego nád lię: nie pátrząc káždy łwego [*non quae sua sunt singuli considerantes*]/ ále tego co ieft drugich. *WujNT Philipp* 2/4.

W przen (2) : Záchował też w łtáteczności/ wzrok, by nie pátrzył márności. *ArtKanc* T6.

Fraza: »oko patrzy« (1): Serce zdrády nie myśliło/ Oko ná grzech nie pátrzyło. *KochMRot* Bv.

Przen [na co] (2) : Miłóšierdzie świętych y ná potrzeby włafne łwoie nie pátrzyło. *SkarKaz* 638b.

Zwrot: »na przyszłe (a. przeszłe) czasy patrzyć« (1): Státut káždy ná przyšłzé czáfy pátrzy/ nie ná przefłzé. *SarnStat* 49.

a. *Szukać, wypatrywać; spectare JanStat [w tym: kogo, czego (45)] (54)* : A vmárli będą wftáwác/ Y łwe ciála znowotku brác: Będą mieć wiele trudnošći/ Pátrząc włzelki łwoich košci. *BierEz* C3v; Potim gdy [*Epimenides*] wftał patrzył owiec domnimaiąc łie aby trochę pošpał á gdyž ich nie nalazł, wyšzedł na pole *BielŻyw* 24, 67, 144, 165; a na niełtrze chczą patrzicz yednego myešcza zamkowy abo przeciw Orhyowy abo przeczyw Soroczce *LibLeg* 11/58; *LubPs* K2v; *BielKron* 16v; *BielSpr* 36v [3 r.], 37v; *BudBib* 1.Reg 26/16; *Strum* F4, I, I2; A on rozgniewány/ pátrząc kámieniá/ ábo czego twárdego/ czýmby nań cífnąc: nienálazłszy/ chleb ieden ná mule porwie/ y zgniewu cíšnie nań *SkarŻyw* 98, 161; *ZawJeft* 31; Podkomorzy w gránicách naprzód y náde wšyłtko ma pátrzyć przyrodzonéy gránice/ to ieft potoczka, áłbo rzéki miedzy dziedzićwy płynácéy *SarnStat* 466.

patrzyć u kogo (1): on patrzác v káždego od łtarššego aż do młódššego nálazł kortzak w worze Beniáminowim *HistJóz* D2v.

patrzyć u kogo [= w czym tekšcie] (1): Będących [rzeczy] mamy pátrzyć v Prorokow *BielKron* 333v.

patrzyć z czego [= skąd] (1): Yełzcze gdy ná šlepe łkály powpadaia: Prožno ich žeglarze z brzegu pátrzyć máia. *WisznTr* 35.

patrzyć w czym [= w tekšcie] (1): naprzod potrzebá žebyš pátrzył mieyšcá w pišmie š. podobnego onemu ktore małz zapodeyržane. *BudNT przedm* c7.

patrzyć gdzie (8): *BielŻyw* 165; á niech będą rozešłani ktorzyby pátrzyli po włšech žiemicách dzieweczek łlicžnych/ á pánien *Leop Esth* 2/3; *RejFig* Aa6v; *KochSat* A2v; *Strum* L2; Máło nižéy pochyły Orion łye zložył [...]: á kto go przepátrzy/ Próžno znáku ná niebie šwiéćnieyšžego pátrzy. *KochPhaen* 13; wychodząc zoštáwili pod máteracem kilkanašcie łet Dukatow/ tylko temu powiedžiawšy co im łłużył/ áby pátrzył w komorze iefli co nie zginęło. *ReszList* 171; *GórnTroas* 45.

Ze zdaniem dopełnieniowym [w tym: zaimek pytajny (4), jesli, azaby 'czy' (3), aby (1)] (8): *RejWiz* 191 v; A gdy vyzrał z dáłeka figowe drzewo/ ná ktorým było lišcie/ przyšzedł pátrzyć ázaby był co na nim nalazł *BibRadz Mar* 11/13; *BielKron* 248v, 441v; A Menelaus to tam, to sam by łew srogi Biegał, patrzác, gdzie przypadł Paris pędkonogi. *KochMon* 35; Bo y po nocy chodzą niektorzy nabožni ludžie pátrząc/ iefłby kto áłbo zábłáđził/ albo nie miał lię gdzie podžiec *ReszList* 173, 171; *ActReg* 28.

Zwoty: »patrzyć sobie« [szyk zmienny] (9): *MetrKor* 34/134v, 40/813, 814; Domu łobie pátrž inego/ Nižli ten moy przeštrzeńšzego. *BierEz* P3v, H3, I2, M3, Pv, S3.

»patrzyć na wsze strony« (2): Iuž nie doiešć/ nie dopić/ biegác by łzalony/ Aby co gdzye włápic/ pátrząc ná włze łrony *RejWiz* 191v; *WisznTr* 28.

Szereg: »patrzyć i (a) szukać« [szyk 2:1] (3): thedy then czlowyeyk yndzye zlodzyeya swego ma y bądzye wolyen szobyey patrzycz a szukacz. *MetrKor* 34/134v; *SkarJedn* 386; *SkarŻyw* A5v.

W przeni (1) :

Zwrot: »patrzyć oczyma« (1): [łakomic] Pátrzy oczymá fwymi człeká vbogyego/ Iákoby go pochłanął tu w proftości yego *LubPs* C2v.

Przeni (1) : Mowi Sálomon/ weyrzy/ złożywłzy iednę rzecz z drugą ábych nálażł rozumem/ ktorego iefczze pátrzy dużá ma/ liczbę ludzi práwych *BielKron* 81.

patrzyć z czego [= w czym] (1): y v iednego ftołu ś. náuki y fákrámentow zásiádác/ y z iedney fziżárníey y fkárbnice potrzeb y żywności fwoiey pátrzyć rofkazał *SkarKazSej* 684a.

b. *Dogłądać, pilnować czegoś; dozorować [w tym: imp (5)] (18) :*

patrzyć czego (8): *BielŻyw* 84; *RejWiz* 98; Rozdział Wrotnych lofem/ ktorzy máią kthorych drzwi pátrzyć *Leop* 1.Par 26 arg; *Mącz* [274]b; *Strum* E3; niechby gofpodárftwá pátrzył/ á czeladkę włzytkę w powinności ich zádzierzawał. *ModrzBaz* 36v; *GostGosp* 14. Cf *patrzyć czego ze zdaniem przydawkowym orzekającym*.

patrzyć na co (1): Gofpodarż dobry/ pátrząc káždy dzień ná rzeczy domowe fwoie/ nágofpodárftwo/ ná budowanie/ závždy naydzie rzecz iaká/ ktorey popráwy potrzebá *GórnRozm* K.

patrzyć czego ze zdaniem przydawkowym orzekającym (1): Ieno fpodku v Przekopy pátr/ ábyć równo fzedł. *Strum* I3.

Ze zdaniem dopełnieniowym [w tym: (a)by, żeby (5), zaimek pytajny (4), jeśli 'czy' (1)] (10): Pátrż też by precz nie lano/ kiedy gárnce płoczą. *RejZwierz* 137; *Strum* H2v, I3v; Ale do tego trzebá fług coby prawdę powiedáli/ y pátrzyli co fie á iáko prowadzi. *GostGosp* 4, 8, 20, 132, 156; *WujNT* 1.Cor 16/10.

Zwrot: »pilnie (a. pilno) patrzyć« (2): *Strum* E3; A ma [urzędnik] rządnie rolą y gnoie fpráwować/ y pilnie pátrzyć/ áby były rządnie czynione/ á ná Wiofne zpooráne y fpráwione. *GostGosp* 8.

c. *Mieć się na bacności, strzec się, pilnować się; vide(te) (vide(a)nt) Vulg, Mącz, Modrz; cave(te), intuemini Vulg [imp; (tego) (45); z zapowiednikiem „tego” (6); (a)by, żeby, iżby, jakoby nie] (49) :* *MurzNT Matth* 24/4; *RejWiz* 18v; Ale tego pátrście by lepak tá rofpuftność wálzá/ niebyłá zgorffnem niemocnym. *Leop* 1.Cor 8/9, *Ruth* 3/14; Pátrście tedy/ dla Bogá żywe^{go}/ Pánowie śláchto/ aby dla was Rzeczpoł. wielkies fzkody niewzięłá *ModrzBaz* 144v, 106; Pátrście áby was kto nie zwiodł. *WujNT Matth* 24/4, 9/30, s. 102, *Mar* 13/5, *Luc* 21/8, *Act* 13/40 (10); *CiekPotr* 76.

Ze zdaniem luźno nawiązanym pełniącym funkcję dopełnieniowego (3): Pátrż nie czyn tego *WujNT Apoc* 9/10 [*idem* (2)] s. 882, *Apoc* 22/9.

patrz(cie), niech patrzy + abyś(cie) itp. = w funkcji imp czasownika będącego orzeczeniem zdania dopełnieniowego (26): *BielŻyw* 105; *Leop Deut* 2/5, *Apoc* 22/9; *BibRadz Apoc* 22/9; Vide ne quid imprudens ruas, Pátrż abyś yáko z nieobácności nie padł *Mącz* 361c; *RejAp* 157v; *HistRzym* 79; *RejPos* 3v; *WujJud* 31v, 114v; Otoś iuż zdrow/ pátrżże tego abyś więcey nie grzełzył *WujJudConf* 90; *BudNT Apoc* 19/10; Kto ftoi/ niech pátrzy by nie vpadł. *ModrzBaz* 56, 58; pátrż żebyś onego kołzá coś w polu zoftáwił/ nierużył *SkarŻyw* 325; *LatHar* 191; pátrćielż ábyście fie fámí fpołem nie poiedli. *WujNT Gal* 5/15, *Matth* 8/4, 18/10, 24/6, *Mar* 1/44, 1.Cor 10/12, *Eph* 5/15, 2.*Joann* 8; *CzahTr* I3; Pátrż abyś fie w iedwabną fízátę nie ftoiłá. *ZbylPrzyg* B3.

Frazy: »patrz każdy« (1): pátrż kázdy áby wzgárdá wzywánia S. Bożych/ [...] oney w tobie gorności znákíem nie byłá *LatHar* 329.

»patrzcie pilnie« (1): Pátrżćiefz te⁸⁰ pilnie [*Videte ergo diligenter*]/ ábysćie niepowftawáli przeciwo im. *Leop Deut* 2/5.

»patrzcie samych siebie« (1): Pátrżćie fámych siebie [*Videte vosmetipsos*]/ żebysćie nie ftráćili cóście wyrobili *WujNT 2.Ioann* 8.

Szeregi: »patrzeć a chronić się« (1): Pátrżćie/ á chrońćie fię [*Videte et cavete*] kwáfu Pháryzáfkiego y kwáfu Herodowego. *WujNT Mar* 8/15.

»patrzeć a strzec się« (1): Pátrżćie/ á ftrzeżćie fię [*Intuemini et cavete*] kwáfu Pháryzeufzow y Sáduceufzow. *WujNT Matth* 16/6.

d. *Czekać na coś, oczekiwać czegoś od kogoś, spodziewać się czegoś od kogoś, po czymś; expectare* *Modrz* (45) : pátrżćie profzę (was) gdy będzie dobrej mylli Amnon od winá/ á rzekę do was/ biyćie Amnoná á zábiyćie iy *BudBib 2.Reg* 13/28; Do których mowi Pan: Wy pátrżćie á podnieście głowy fwoie/ bo fię odkupienie wálze przybliża. *SkarKaz* 8a.

patrzeć czego (27): *OrzQuin* Q4v; *HistRzym* 12; *RejPos* 228v; *RejZwierc* 235v; Słów twych pátrżąc/ y ratunku/ oczu mi nie zltánie *KochPs* 184; *ArtKanc* M17; *GrabowSet* Yv; Ale iż [*Leander*] bárzo vfał fwoiey síle/ Nie pátrżąc wiátru y pogodney chwile/ Dał gárdło w wodźie nie doftawłzy gruntu *KlonFlis* C3. *Cf patrzeć czego u kogo; Zwroty.*

patrzeć czego u kogo (3): mamy baczyć/ iż iefli Pan w fercoch náfzych zakon nam nápifał/ tedy go też tám v nas pátrżćie chce *RejPos* 181v. *Cf* »z ręku patrzeć«.

patrzeć na co (3): pátrzę ná twóy rátnku/ y ná twé rzeczenie. *KochPs* 186, 182; (*nagł*) WTORA CZESC. (-) O poście Moyzezfá y Helialfá/ o roboćie w pokućie ś. pátrżąc ná zapłátę *SkarKaz* 119a.

Ze zdaniem dopełnieniowym [w tym: zaimek pytajny (4), azaby, li 'czy' (2)] (6): Swey krzywdy [*zając*] przed nią záłował: Pátrżąc ázaby się tráfił/ Ktoby go od orlá wybáwił. *BierEz* H2v; *BielKron* 41; Pátrżył długo Cefarz rychłoli fię powáli y vmrze/ ále doczekác fię niemogł. *SkarŻyw* 408. *Cf* »patrzeć co dalej będzie«.

Zwroty: »patrzeć co (potym) dalej będzie« (3): *KochTr* 20; *CzechEp* *3; Mym zdaniem nie zle do czasu in dubio rzeczy zostawic apatrzyć codaley bedzie [!]. *ActReg* 98.

»patrzeć czasu« [*szyk zmienny*] (7): *BielŻyw* 147; *BielKron* 242v, 416; *RejZwierc* 110; *BielSpr* 71; Ieft drugi co milczy á niema coby odpowiedział: á drugi ieft który milczy pátrżąc czáfu [*serens tempus aptum*]. *BibRadz Eccli* 20/6; onę fwoię myśl/ áby był mogł wykonać/ pátrżył do tego czáfu. *SkarŻyw* 478.

»jeden na drugiego patrzeć« = *oczekiwać, że ten drugi to robi* (1): ma ieden [*urzędnik*] drugiemu oznaymiác y rátować potrzebami pewnemi do pożytku Páńfkiego: iedno nie do żywności/ boby ieden ná drugiego pátrżył/ á fámby fie nie ftráł *GostGosp* 148.

»patrzeć końca, dokonania« (1:1): Piotr [...] wźedfzy wnątrz fiedział z oprawcami pátrżąc końcá [*videre finem*]. *BudNT Matth* 26/58; Nie chwalmyż nic początku pátrżmy dokonánia *PaprPan* Ff.

»patrzeć pogody« = *czekać na okazję* (1): [*nieprzyjaciele*] pátrżą pogody/ Iákoby was pozbáwić do końcá świebody. *KochZg* A2v.

»z ręku (z ręki, z rąk), z garści patrzyć; na ręce patrzyć« [w tym: czyich (6); czego (6), od kogo (2), u kogo (2)] = oczekiwać czegoś od kogoś, zwłaszcza wsparcia [szyk zmienny] (8:1;1): *RejJóz* E6; *RejKup* bb5v; Iako z gárści kurczątká odrobin pátrzymy/ Gdyż z iego [*Boga*] hoyney lálki wzyficy tu żywiemy. *RejWiz* 52v; *RejPos* 184, 346; *ModrzBaz* 34v; *SkarKaz* 81b, 85b, 383b; Pátrząc z ręku od innego/ Chlebá żem iuż pozbył íwego. *CzahTr* H4.

»patrzyć z ust [czyich]« [w tym: czego (2)] [szyk zmienny] (3): A tefz kápłánfkie vftá máią ítrzec vmieiętności/ iáko p[a]n Bog przes Proroká mowi/ á zakonu máią pátrzyć z vft iego *KrowObr* 108v; *SkarŻyw* 482, 491.

W przen (1) :

Fraza: »oczy patrzą« (1): Serce czekáiąc vftawa/ nádzieia nie ítanie/ Y oczy pátrząc vftály na twóy rátkunk/ pánie. *KochPs* 182.

Przen [czego w czym] (1) : thylko to Pan íobie zoftáwić raczył iáko tho obiecał/ íz w íercoch nálfzych chce pátrzyć zakonu/ y wzytkich ceremoniy íwoich. *RejPos* 348v.

e. *Dochodzić czegoś na kimś, domagać się czegoś, egzekwować, pociągać do odpowiedzialności za coś* [w tym: kogo (1), czego (32) = odpowiedzialności za kogoś, za coś] (41) :

patrzyć kogo [= kogoś czynić odpowiedzialnym] (8): *RejZwierc* 234; Bo gdy czego nie doftanie/ álbo gdy co nie íporo bywa/ tedy nie Kluczniká pátrzą/ ále Vrzędniká. *GostGosp* 54; *SarnStat* 650; *KlonWor* 16, 18. *Cf patrzyć kogo z czego; kogo o co; kogo gdzie.*

patrzyć kogo z czego (1): wyfzedł Xiádz tym/ íz mię pátrzyć nie mozełz z ośiádłości ziemfkiey/ bo íey nie mam *GórnRozm* G2v.

patrzyć kogo o co (1): á ten żebrak [...] íelli vmrze/ á kogo o iego zdrowie pátrzyć będą? *SkarŻyw* 141.

patrzyć czego u kogo (2): *LibLeg* 7/69; áby iuż nigdzie indzie nikt nie pátrzył téy czwartéy części z Arend dożywotnych y dożywočia gołého/ íedno v nas w íkárbie nálfzym *SarnStat* 103.

patrzyć kogo gdzie [= w jakim sądzie] (1): pátrź mię *de perfona* w moiem nálfżnem duchownem práwie. *GórnRozm* G3.

patrzyć na kim, na czym (12): Iuż go [*Beniamina*] ía panie przymuie na opiekę íobie Patrz go na mnie y na dzieciach íz gi wroczeń tobie *RejJóz* N7v; *BielKron* 64v; *ActReg* 7. *Cf Frazy*; »zapłaty patrzyć«.

Frazy: »patrz to na naszych garlech [ze zdaniem dopełnieniowym]« [w funkcji zapewnienia, gwarancji] (1): Patrz to na nálfzych garlech iako my baczemy Íz go [*Beniamina*] w wielkiey radołci żalię przyniefiemy *RejJóz* N5v.

»patrz tego na mnie« [w funkcji zapewnienia, gwarancji] = *mihi crede, efficiam tibi, fient me vide, quiescas a. quiesce* *Mącz* (5): *libero te hac cura atque sollicitudine*, Każeć [lege: każeć] dobrze ípác ná to/ Nieftáray íie nic o to/ Pátrź tego ná mnie. *Mącz* 73a, 115b, 221a, 341c, 494a.

Zwroty: bibl. »krwie [czyjej] patrzyć z ręku (z rąk) [czyich]« = *pociągać kogoś do odpowiedzialności za czyjąś śmierć, karać* [o Bogu] [szyk zmienny] (13): Bo was Pan ítrożmi czyni/ v ítádá íwoiego/ A z rąk wálfzych chce pátrzyć/ krwie z nich namnieyíze⁸⁰. *RejZwierz* 109; *RejAp* 35v; *RejPos* 14, 20, 23v

[2 r.], 123v, 275; *RejZwierc* 41, 186v, 225, 245v; A krew niewinna woła/ pomłty żąda w niebie. Tu fie obacz o Krolu/ iesłize v ciebie Z rąk twych Bog pátrzyć ich krwie przelaney nie będzie *BielRozm* 7.

»patrzyć [kogo, czego] z ręku (z rąk) [czyich]« = *pociągać kogoś do odpowiedzialności, karać* [szyk zmienny] (6): tych dużz ktore zówiedli ná potępienie/ będzie ich Bog łtwoich ręku pátrzył *BielKron* 223v; *RejAp* 37; *RejPos* 123, 341, 346; *WujJudConf* 17v.

»zapłaty patrzyć [na czym]« (3): tha vyellf ktory fląd zdadzą [...] ma łzbye [lege: sobie] slyad wiflyedzicz do blyfchey wfy ofzyadli. A on zaplathi ma patricz na przerzeczenye [lege: przerzeczonej] włfi, A thak wyellf ode włzi yedna nadrugy zaplathi patrzancz. *MetrKor* 40/813, 40/813.

Szereg: »patrzyć a szukać« (1): thedy spraviedlyvołczy kaze patrzycz a szvkacz v pana Markrabye. *LibLeg* 7/69.

6. *Zajmować się czymś, realizować coś* [w tym: kogo (1), czego (56)] (57) : *BierEz* G3, Q4v; *FalZioł* V 49v; żadny owłzeyki y kxiąg y żony łpołu patrzic niemoże *BielŻyw* 108; *BielRozm* 22; *MurzNT* 93v, 111; Niech fie vczy álbo orze/ Albo pátrzyłá rzemiołlá/ By iáko bydlę nie rołlá *BielKom* E4; *GliczKsiąg* G7v, M4v; Zoná twoiá w mieście będzie nierządu pátrzyć *Leop Am* 7/17; *RejZwierc* 58; *BibRadz Eccli* 38/38[39]; rosłzykowawłzy ie ná woyłká swoie/ niektore ku łtrzelbie/ drugie ku cílkániu kámienia s proc/ [...] ták iż każdy łwego poruczeńłtwá pátrzył *BielKron* 88, 29, 280v, 403; Comessor, Który wżywa á biefiad rad pátrzy/ Biefiadownik/ Godownik. *Mącz* [100]a; Milito, Walczę/ Iełtem żołnierzem/ żołnierłtwá patrzę. *Mącz* 221b; Pergere viam, Swey drógi pátzric/ pochádzác przed fie. *Mącz* 492a, 144b, 182a, 200c, 201c, 228d (14); *GórnDworz* Aa7v; *RejPos* 74v; *KuczbKat* 320; Ludzie oni ták frodze przełtráfzeni woleli fie wężom broníc niźli bitwy pátzric *RejZwierc* 163; mam w łobie przyrodzone požádlivołści/ otoż mogę łkortacyey y cudzołostwá pátzric. *CzechRozm* 242v; *ModrzBaz* 31v; *Calag* 290b, 379b; *SkarŻyw* [237], 457; *KochSz* C3v; *WerGołc* 215; *ArtKanc* S4; *GórnRozm* F4 [2 r.]; Libidinor – Włzetecenłtwá patrzę. *Calep* 600a, 431a, 621b, 655b; *GostGosp* 28; Miáłto ksiąg/ ile baczę/ musim pátrzyć woyny. *WyprPl* A2; *SarnStat* 240; *GostCast* 45; *KlonWor* 41, 61.

W charakterystycznych połączeniach: patrzyć alchimijej, biesiad (4), bitwy, cudzołostwa (2), domostwa (2), drogi, dworu, gospodarstwa domowego, ksiąg (2), kufla, kupiectwa, kure(w)stwa (6), łotrostwa, myłlistwa, nauki (2), nierządu (4), niestatkw, obchodu (miejskiego) (2), ogrodnych rzeczy, pijałstwa z obzarstwem, ponocki, poruczeństwa, powinności, požytkow, roboty, rzeczy niepożytecznych, rzemiesłá (4), skortacyjej, stanow rycerskich, urzędu (4), użytkw miejskich, wojny, wszeteczeństwa (wszeteczności) (2), zbytkow (3), zwady, żołnierstwa, żony.

Zwrot: »patrzyć pilnie« (1): też onych czáłow dobrzy/ rzádni/ á łwyęci biskupowye bywáli/ y pilnye vrzędu łwego/ á nye czego inego pátrzyli *KromRozm III* 17v.

*** *Dubium* (1) : nycz tak uyłoko nyeuczynyl #patrzy#bog yako panną matką bożą *PatKaz III* 116v.

Synonimy: **2.**, **3.**, **4.**, **5.b.**, **c.** *baczyć*; **2.**, **3.** *obaczać, oględać*; **2.**, **5.b.** *oględować*; **2.** *przebaczać, pozierać, widzieć*; **4.** *oględać się, oględować się*; **5.a.** *szukać*; **c.** *strzec się*; **d.** *czekać, oczekiwać*; **6.** *zajmować się*.

Formacje współrdzenne: patrzeć się, dopatrzeć, dopatrzeć się, napatrzeć się, opatrzeć, opatrzeć się, podpatrzeć, popatrzeć, przepatrzeć, przepatrzeć się, przypatrzeć, przypatrzeć się, rozpatrzeć, spatrzeć, spatrzeć się, upatrzeć, wpatrzeć się, wypatrzeć, wypatrzeć się, zapatrzeć się; patrzeć, napatrzeć się, opatrzeć, opatrzeć się, popatrzeć, przepatrzeć, przypatrzeć się, spatrzeć, upatrzeć, wypatrzeć, zapatrzeć się; zopatrzeć; patrzywać, napatrywać się, przypatrywać się, wypatrywać; dopatrować, opatrować, opatrować się, przepatrować, przypatrować, przypatrować się, upatrować, wypatrować; przepatrywać, przypatrywać się; przepatrzawać, przepatrzawać się, wypatrzawać; przepatrzować.

Cf PATRZĄCY, PATRZENIE, PATRZON

SBu, (KWysz)